

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O UČINKU AUTORITETA CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA KOSOVA ZA 2023. GODINU

Rezime

ODGOVORNOSTI ACV-a	3
CILJEVI ACV-a ZA 2023. GODINU	4
1. DOPUNA PODZAKONSKIH AKATA.....	4
1.1 Transpozicija EU acquis-a u oblasti vazduhoplovstva.....	4
1.2 Usvajanje standarda i prakse preporučenih i ažuriranih od strane ICAO-a	5
1.3 Izrada drugih podzakonskih akata o vazduhoplovstvu za sprovođenje Zakona o civilnom vazduhoplovstvu, na osnovu specifičnosti zemlje	6
1.4 Donošenje naredbi i administrativnih uputstava za sprovođenje uredbi.....	6
1.5 Donošenje izvršnih odluka za sprovođenje specifičnosti sertifikacije i drugih prihvatljivih sredstava usaglašenosti	6
2. SERTIFIKACIJA OPERATORA, LICENCIRANJE OSOBLJA I STALNI NADZOR	7
2.1. Sertifikacija vazduhoplovnih operatera	7
2.2. Licenciranje osoblja vazduhoplovstva (licenciranje kontrolora i pilota paraglajdera, izdavanje lekarskih uverenja, itd.).....	7
2.3. Izdavanje dozvola za VFR i diplomatske letove, za opasnu robu, za operacije se sistemima bespilotnih letelica (dronovima)	8
2.4. Odobrenje letova za strane civilne vazduhoplove.....	9
2.5. Registracija operatera sistema bespilotnih letelica (SBL/dronova) i donošenje odluka o neovlašćenim operacijama sa ovim sistemima	9
2.6. Stalni nadzor operatera i interni nadzor	9
2.7. Ekonomski nadzor vazduhoplovnih operatera (AVNU, MAP „Adem Jashari“ LKIA i pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja)	19
2.8. Upravljanje sistemom prijavljivanja događaja u vazduhoplovstvu (razmatranje/istraga događaja, njihovo uvođenje u formatu/bazi podataka u ECCAIRS)	21
3. MEĐUNARODNA I MEĐUINSTITUCIONALNA SARADNJA I NORMALIZACIJA VAZDUŠNOG PROSTORA	23
3.1 Članstvo u međunarodnim organizacijama	23
3.2 Zaključivanje međunarodnih i regionalnih tehničkih sporazumna	23
3.3 Dogovaranje sporazuma o saradnji sa državnim organima za zaštitu životne sredine	24
3.4 Sprovođenje Projekta tehničke saradnje EASA, EASA IPA-6.....	25
3.5 Normalizacija vazdušnog prostora.....	25
4. BUDŽET ACV-a ZA 2023. GODINU	29
5. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PLANA UČINKA ZA NAREDNU GODINU I REŠAVANJE NASTALIH PROBLEMA TOKOM SPROVOĐENJA	30

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O UČINKU AUTORITETA CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA KOSOVA ZA 2023. GODINU

ODGOVORNOSTI ACV-a

Autoritet civilnog vazduhoplovstva (ACV) je regulatorna agencija odgovorna za uređenje bezbednosti civilnog vazduhoplovstva i ekonomsko uređenje aerodroma i pružalaca usluga vazdušne navigacije, na osnovu Zakona br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu, izmenjen Zakonom br. 08/L-063 o izmenama i dopunama zakona koje se odnose na racionalizaciju i uspostavljanje linija odgovornosti nezavisnih agencija.

ACV ima punu pravne kapacitete i za svoj učinak i delatnost odgovara Vladi Kosova, preko ministra nadležnog za transport.

ACV je odgovoran za:

- a) Sprovođenje zakonodavstva o civilnom vazduhoplovstvu kao i primenu politike usvojene od strane ministarstva ili Vlade u oblasti civilnog vazduhoplovstva;
- b) Pružanje saveta i predloga ministarstvu, Vladi i Skupštini u vezi sa politikom i zakonodavstvom u oblasti civilnog vazduhoplovstva.
- c) Donošenje pravila za sprovođenje i naredbi za bezbednost vazdušne navigacije, u skladu sa osnovnim zakonom i Sporazumom o ZEVP-u, u cilju primene politike civilnog vazduhoplovstva ministarstva i relevantnog zakonodavstva iz oblasti civilnog vazduhoplovstva;
- d) Izdavanje licenci, sertifikata i dozvola u skladu sa nadležnostima i odgovornostima ACV-a;
- e) Uređenje bezbednosti vazdušnog saobraćaja u Republici Kosovo;
- f) Ekonomsko uređenje tržišta aerodroma i usluga vazdušne navigacije;
- g) Pružanje saveta ministarstvu, u vezi sa pripremom predloga politike o korišćenju vazdušnog prostora Kosova koji ispunjavaju potrebe korisnika, uzimajući u obzir nacionalnu bezbednost, ekonomske i ekološke faktore, potrebu za visokim bezbednosnim standardima;
- h) Nadzor i obezbeđivanje efikasne primene zakonodavstva, standarda, pravila, procedura i naredbi o civilnom vazduhoplovstvu, osim kada je, osnovnim zakonom ili drugim zakonskim aktom, ova funkcija izričito data ministarstvu ili drugom javnom organu;
- i) Distribuciju informacija javnosti o relevantnim pitanjima o funkcijama i aktivnostima ACV-a;
- j) U skladu sa odredbama i ciljem osnovnog zakona, preduzimanjem mera, sprovođenjem istraga, inspeksijskim nadzorom i izdavanjem naredbi, pravila, uredbi i/ili procedura koje ACV opravdano smatra neophodnim za: (i) pravično i zakonito sprovođenje odredi osnovnog zakona ili (ii) redovno i zakonito vršenje nadležnosti i dužnosti koje su dodeljene ACV-u osnovnim zakonom;
- k) Vršenje drugih funkcija koje se odnose na civilno vazduhoplovstvo na Kosovu, koje su dodeljene osnovnim zakonom ili drugim važećim zakonodavstvom;

U skladu sa planom učinka za 2023. godinu ACV-a dostavljenom Vladi Republike Kosovo, 30.11.2022. godine, u nastavku je pripremljen Godišnji izveštaj o učinku za 2023. godinu.

CILJEVI ACV-a ZA 2023. GODINU

1. DOPUNA PODZAKONSKIH AKATA

Dopuna podzakonskih akata kroz sprovođenje zajedničkih vazduhoplovnih zahteva koji proističu iz Sporazuma o zajedničkom evropskom vazдушnom prostoru (Z EVP), uključujući:

- Transpoziciju EU *acquis-a* u oblasti vazduhoplovstva;
- Usvajanje standarda i prakse preporučenih i ažuriranih od strane ICAO-a;
- Izradu drugih podzakonskih akata o vazduhoplovstvu za sprovođenje Zakona o civilnom vazduhoplovstvu, na osnovu specifičnosti zemlje;
- Donošenje naredbi i administrativnih uputstava o sprovođenju uredbi; i
- Donošenje izvršnih odluka za sprovođenje specifičnosti sertifikacije i drugih prihvatljivih sredstava usaglašenosti.

1.1 Transpozicija EU *acquis-a* u oblasti vazduhoplovstva

ACV primenjuje transparentan postupak prilikom donošenja podzakonskih akata u skladu sa Administrativnim uputstvom br. 1/2012 ACV-a o postupcima javnih konsultacija. Svi podzakonski akti ACV-a podležu procesu javnih konsultacija sa zainteresovanim stranama. Ove konsultacije su praćene procedurama i datim rokovima, tokom kojih, svaka zainteresovana strana, bilo fizičko ili pravno lice, ima pravo da daje komentare, sugestije ili da traži dodatne informacije od struktura ACV-a, koje iznose nacrt akta na javnim konsultacijama. Nakon završetka procesa javnih konsultacija, struktura ACV-a su dužne da u roku od 2 nedelje pripreme izveštaj, u kome će dati svoje odgovore na pristigle komentare, gde treba obrazložiti razloge za prihvatanje ili neprihvatanje sugestija za izmene odredbi nacrta podzakonskog akta koji je predmet javnih konsultacija. Objavljivanje podzakonskih akata ACV-a vrši se na elektronskoj platformi Službenog lista Republike Kosovo kao i na zvaničnoj internet stranici ACV-a.

Tokom 2023. godine, kao što je i bilo predviđeno planom učinka, ACV je doneo devet (9) uredbi, koje su transponirale u unutrašnji pravni poredak jedanaest (11) uredbi EU *acquis-a* u oblasti vazduhoplovstva.

U nastavku je lista sa ovim podzakonskim aktima, koji su doneti tokom 2023. godine:

- Uredba (ACV) br. 01/2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 17/2017 u vezi sa zahtevima za operacije u svim vremenskim uslovima i definicije za SNOWTAM.
Cilj ove Uredbe je transpozicija Delegirane uredbe Komisije (EU) 2022/208 od 14. decembra 2021. o izmeni Uredbe (EU) br. 139/2014 u pogledu zahteva za operacije u svim vremenskim uslovima i transpoziciju Delegirane uredbe 2022/2074 od 20. jula 2022. o izmeni Uredbe (EU) br. 139/2014 u pogledu definicije za SNOWTAM. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 29. marta 2022. godine.
- Uredba (ACV) br. 02-2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 01/2019 u pogledu primenljivosti zahteva za lociranje vazduhoplova u nevolji.
Cilj ove uredbe je sprovođenje Sprovedbene uredbe Komisije (EU) 2022/2203 od 11. novembra 2022. o izmeni Uredbe br. 965/2012 u pogledu primenljivosti zahteva za lociranje vazduhoplova u nevolji, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 7. aprila 2023. godine.
- Uredba (ACV) br. 03-2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 06/2015 u vezi sprovođenja proporcionalnih zahteva za vazduhoplove koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo. Cilj ove uredbe je sprovođenje Delegirane uredbe Komisije (EU) 2022/1358 od 2. juna 2022. o izmeni Uredbe (EU) br. 748/2012 u pogledu sprovođenja proporcionalnih zahteva za vazduhoplove koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 15. maja 2023. godine.

- Uredba (ACV) br. 04-2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 06/2015 u pogledu sistema upravljanja i sistema izveštavanja o događajima koje treba da uspostave organizacije za projektovanje i proizvodnju, kao i procedura koje primenjuje Agencija, za ispravke ove Uredbe i odstupanja od određenih zahteva. Cilj ove uredbe je sprovođenje Delegirane uredbe Komisije (EU) 2022/201 od 10. decembra 2021. o izmeni Uredbe (EU) 748/2012 u pogledu sistema upravljanja i sistema izveštavanja o događajima koje trebaju uspostaviti projektne i proizvodne organizacije kao i postupaka koje primenjuje Agencija i o ispravci te Uredbe, kao i Sprovedbena uredba Komisije (EU) 2022/1253 od 19. jula 2022. o ispravci Uredbe (EU) br. 748/2012 u pogledu odstupanja od određenih zahteva uvedenih Delegiranom uredbom (EU) 2022/201, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 29. marta 2022. godine.
- Uredba (ACV) br. 05-2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 12/2015 u pogledu liste avio-prevoznika kojima je rad zabranjen ili podležu ograničenjima u radu unutar Republike Kosovo. Cilj ove Uredbe je transpozicija u pravnom poretku Republike Kosovo Sprovedbene uredbe Komisije (EU) 2022/2295 od 23. novembra 2022. o izmeni Uredbe (EZ) br. 474/2006 u pogledu liste avio-prevoznika kojima je letenje u Uniji zabranjeno ili ograničeno. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 30. juna 2023. godine.
- Uredba (ACV) br. 06-2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 15/2017 u vezi sa uvođenjem novih dodatnih zahteva plovidbenosti. Cilj ove Uredbe je sprovođenje Sprovedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1254 od 19. jula 2022. o izmeni Uredbe (EU) 2015/640 u vezi sa uvođenjem novih dodatnih zahteva plovidbenosti, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao Generalni direktor 30. juna 2023. godine.
- Uredba (ACV) br. 08/2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 08/2018 u vezi sa primenom proporcionalnih zahteva za vazduhoplove koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo. Cilj ove uredbe je sprovođenje Sprovedbene uredbe Komisije (EU) 2022/1360 od 28. jula 2022. o izmeni Uredbe (EU) br. 1321/2014 u pogledu sprovođenja proporcionalnih zahteva za vazduhoplove koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao zamenik Generalnog direktora 2. oktobra 2023. godine.
- Uredba (ACV) br. 09/2023 o izmeni Uredbe (ACV) br. 06/2015 u vezi sa zadacima sertifikacije, nadzora i sprovođenja nadležnih organa u primeni pravila koja se odnose na organizacije uključene u projektovanje i proizvodnju vazduhoplova koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo. Cilj ove Uredbe je sprovođenje Sprovedbene uredbe komisije (EU) br. 2022/1361 od 28. jula 2022. o izmeni Uredbe (EU) br. 748/2012 u pogledu zadataka sertifikacije, nadzora i obezbeđivanja sprovođenja propisa nadležnih tela u primeni pravila povezanih sa organizacijama uključenima u projektovanje i proizvodnju vazduhoplova koji se koriste za sportsko i rekreativno vazduhoplovstvo, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao zamenik Generalnog direktora 2. oktobra 2023. godine.
- Uredba (ACV) br. 10/2023 o utvrđivanju mera za sprovođenje Uredbe (ACV) br. 09/2017 u vezi sa zajedničkom evropskom šemom klasifikacije rizika. Cilj ove Uredbe je sprovođenje Sprovedbene uredbe Komisije (EU) 2021/2082 od 26. novembra 2021. o utvrđivanju mera za sprovođenje Uredbe (EU) br. 376/2014 Evropskog parlamenta i Saveta u pogledu zajedničkog evropskog sistema klasifikacije rizika, u unutrašnjem pravnom poretku Republike Kosovo. Ovu uredbu je potpisao zamenik Generalnog direktora 2. oktobra 2023. godine.

1.2 Usvajanje standarda i prakse preporučenih i ažuriranih od strane ICAO-a

Tokom 2023. godine nije bilo planiranih radnji u vezi sa usvajanjem standarda i praksi preporučenih i ažuriranih od strane ICAO-a. S obzirom da Republika Kosovo nije članica ICAO-a, vazduhoplovni organi naše zemlje nemaju pristup relevantnoj dokumentaciji i zvaničnim informacijama u vezi sa ažuriranjem preporučenih standarda i praksi od strane ICAO-a. Međutim, tokom ove godine, na sastancima održanim

između ACV Kosova i ACV Severne Makedonije, dogovoreno je da se na osnovu Memoranduma o razumevanju između dva organa ove informacije razmenjuju putem državnih dopisa, koje makedonski organ prima od ICAO-a.

1.3 Izrada drugih podzakonskih akata o vazduhoplovstvu za sprovođenje Zakona o civilnom vazduhoplovstvu, na osnovu specifičnosti zemlje

U nastavku sledi Uredba ACV-a u oblasti bezbednosti vazdušne navigacije, koja je doneta u skladu sa specifičnostima domaćeg zakonodavstva o civilnom vazduhoplovstvu:

- Uredba (ACV) br. 07/2023 o izmeni Uredbe br. 01/2018 o zahtevima za pružaoce usluga u pogledu obuke i procene stručnosti osoblja koje se bavi elektronikom u oblasti bezbednosti vazdušnog saobraćaja (ATSEP). Cilj ove Uredbe su izmene i dopune Uredbe (ACV) br. 01/2018 u pogledu nivoa jezičkih veština ATSEP-a. Ovu uredbu je potpisao zamenik Generalnog direktora 27. septembra 2023. godine.

1.4 Donošenje naredbi i administrativnih uputstava za sprovođenje uredbi

Tokom 2023. godine nije bilo potrebe za donošenjem naredbi ili administrativnih uputstava za sprovođenje Uredbi ACV-a.

1.5 Donošenje izvršnih odluka za sprovođenje specifičnosti sertifikacije i drugih prihvatljivih sredstava usaglašenosti

U nastavku su navedene Izvršne odluke koje je doneo Generalni direktor ACV-a tokom 2023. godine:

- Odluka 01/ZDP/VE/2023, od 30. januara 2023. godine, o nastavku odobrenja za usluge zemaljskog opsluživanja trećim licima za privredno društvo „Ex Fis“ DOO;
- Odluka 02/ZDP/VE/2023, od 24. marta 2023. godine, o produženju mandata Komisije koja je imenovana Odlukom 08/ZDP/VE/2022;
- Odluka 03/ZDP/VE/2023, od 30. marta 2023. godine, o nastavku odobrenja za usluge zemaljskog opsluživanja trećim licima za operatora LKIA;
- Odluka 04/ZDP/VE/2023, od 7. juna 2023. godine, o suspenziji ovlašćenja APP za dva KVS;
- Odluka 05/ZDP/VE/2023, od 7. juna 2023. godine, o oduzimanju licence KVS-a;
- Odluka 06/ZDP/VE/2023, od 22. avgusta 2023. godine, o primeni u pravni poredak CS/AMC/GM u oblasti aerodroma;
- Odluka 07/ZDP/VE/2023, od 12. septembra 2023. godine, o suspenziji ovlašćenja kontrolora vazdušnog saobraćaja;
- Odluka 08/ZDP/VE/2023, od 27. septembra 2023. godine, o primeni u pravni poredak CS/AMC/GM u oblasti usluga vazdušne navigacije;
- Odluka 09/ZDP/VE/2023, od 10. oktobra 2023. godine, o ukidanju Odluke 05/ZDP/VE/2023;
- Odluka 10/ZDP/VE/2023, od 31. oktobra 2023. godine, o ukidanju mere za suspenziju ovlašćenja APP prema Odluci 04/ZDP/VE/2023;
- Odluka 11/ZDP/VE/2023, od 20. decembra 2023. godine, o određivanju terminalne naknade AVNU-a za 2024. godinu; i
- Odluka 12/ZDP/VE/2023, od 29. decembra 2023, o odobrenju saobraćajnih prava za kompanije sa AOC-om Albanije i Švajcarske.

2. SERTIFIKACIJA OPERATORA, LICENCIRANJE OSOBLJA I STALNI NADZOR

2.1. Sertifikacija vazduhoplovnih operatera

Na osnovu zakonodavnih zahteva nije bilo planiranja za sertifikaciju/odobrenje operatera pod nadzorom ACV-a. Istovremeno, tokom izveštajnog perioda nije bilo zahteva za sertifikaciju/odobrenje od novih operatera.

2.2. Licenciranje osoblja vazduhoplovstva (licenciranje kontrolora i pilota paraglajdera, izdavanje lekarskih uverenja, itd.)

a) Licenciranje kontrolora

Tokom 2023. godine, ACV je nastavio sa zakonskim odgovornostima za izdavanje i obnavljanje licenci kontrolora vazdušnog saobraćaja, koji pružaju usluge kontrole letenja u Republici Kosovo. S obzirom na značaj službe kontrole vazdušnog saobraćaja u bezbednost letova, kontrolori moraju da ispune niz zahteva i uslova za održavanje svojih licenci i odobrenja, koji proizilaze iz Uredbe br. 19/2017 ACV-a, koja utvrđuje tehničke uslove i upravne postupke u vezi sa licencama i sertifikatima kontrolora vazdušnog saobraćaja.

Uslovi se uglavnom odnose na nivo stručne kompetentnosti, koji podrazumeva pohađanje stručnih periodičnih obuka i obavljanje dužnosti kontrolora vazdušnog saobraćaja u određenom broju sati u toku godine. Kontrolori takođe, na godišnjoj osnovi, podlažu stručnom ocenjivanju za proveru nivoa veština. Poseban značaj pridaje se ovladavanju engleskim jezikom, jer se komunikacija u međunarodnom vazduhoplovstvu odvija na ovom jeziku. Nivo ovladavanja engleskim jezikom se ocenjuje periodično i uzima se u obzir prilikom izdavanja ili obnavljanja licence. Kontrolori takođe moraju biti dobrog zdravlja, u skladu sa zakonskim zahtevima, i to redovno proverava ACV kao deo procesa licenciranja.

Tokom ovog izveštajnog perioda, izvršeno je produženje licenci za 22 KVS-a, nakon što su ispunjeni uslovi koji su predviđeni Uredbom 19/2017 o licenciranju KVS-ova.

Tokom 2023. godine, oduzeta je licenca br. CAA033, iz zdravstvenih razloga, i takođe su suspendovana ovlašćenja APP za dve licence, onu sa br. CAA001 i sa br. CAA015, zbog učešća u incident od 24.02.2023. godine. Licenci br. CAA015 su oduzeta ovlašćenja APP i APS, na dobrovoljni zahtev korisnika licence. Takođe, tokom ovog perioda, odeljenje VNU je izdalo preporuku, zajedno sa potrebnom dokumentacijom u vezi sa povlačenjem opoziva, jer je AME (Ovlašćeni medicinski ispitivač) potvrdio izdavanje lekarskog uverenja za licencu br. CAA033.

Detalji o obnovi licenci i produženju važenja ovlašćenja za 2023. godinu, prikazani su u sledećoj tabeli.

Licenciranje Kontrolora vazdušnog saobraćaja (KVS)	Broj licenciranih
Produženje licence za KVS (usvajanje jedinice)	22
Licenciranje novih KVS-ova	0
Produženje odobrenja za jezik	0
Obnova/produženje ovlašćenja za instruktore/ocenjivače	0
Licenciranje studenata KVS	0

b) Izdavanje licenci za pilote paraglajdera

Tokom 2023. godine nije bilo aktivnosti u pogledu licenciranja pilota paraglajdera.

c) Izdavanje lekarskih uverenja i sertifikacija AME-a (Ovlašćenog medicinskog ispitivača)

- U periodu od 18. januara do 14. decembra 2023. godine u Vazduhoplovno-medicinskom centru u Đakovici (AeMC) obavljena su trideset dva (32) lekarska pregleda za kontrolore vazdušnog saobraćaja Agencije za vazdušno-navigacijske usluge (AVNU) u cilju produženja roka važenja lekarskih uverenja klase 3.
- Dr Naim Bardiqi je 10. februara 2023. godine podneo zahtev Vazduhoplovno-medicinskom sektoru (AMS) za produženja roka važenja njegovog sertifikata za AME (Ovlašćeni medicinski ispitivač). Dana 16. februara 2023. godine nakon uvida u dokumentaciju dosijea prijave dr Naim Bardiqi za produženje sertifikata u svojstvu lekara AME, ocenjeno je da je dr Bardiqi, na osnovu važećeg zakonodavstva, ispunjava kriterijume za produženje sertifikata kao lekar AME i kao rezultat izdat mu je sertifikat AME za još tri (3) godine.

2.3. Izdavanje dozvola za VFR i diplomatske letove, za opasnu robu, za operacije se sistemima bespilotnih letelica (dronovima)**a) Izdavanje dozvola za VFR letove**

Tokom 2023. godine, Odeljenje za bezbednost letova u okviru ACV-a izdalo je ukupno jedanaest (11) odobrenja za letove u skladu sa vizuelnim pravilima letenja (VFR). Sva ova odobrenja su izdata u bliskoj saradnji sa vazdušnom jedinicom Međunarodnih snaga na Kosovu (KFOR J3Air).

b) Izdavanje dozvola za diplomatske letove

Tokom 2023. godine, Odeljenje za bezbednost letova primilo je sto i jedan (**101**) zahtev za diplomatske letove koje je uputilo Ministarstvo inostranih poslova Republike Kosovo. Isti su prosleđeni vazduhoplovnoj jedinici Međunarodnih snaga na Kosovu (KFOR J3Air) na odobrenje. Odobrene zahteve je prosleđilo Ministarstvo inostranih poslova Republike Kosovo za diplomatske letove na Međunarodnom aerodromu Prištine „Adem Jashari“.

c) Izdavanje dozvola za opasnu robu

Avio-kompanije i broj dozvola za prevoz opasne robe vazdušnim putem tokom 2023. godine, prikazani su u sledećoj tabeli:

Avio-kompanija	Broj izdatih dozvola
Turkish Airlines	134
Pegasus Hava Tasimaciligi	38
Austrian Airlines	28
National Air Cargo Group	3
CAVOK Air	1
MNG Airlines	1
Ukupno	205

d) Izdavanje dozvola za operacije sa sistemima bespilotnih letelica

ACV, na osnovu zakonskih odgovornosti, vrši registraciju bespilotnih letelica, dok se proces dobijanja dozvola za operacije sa ovim letelicama vrši preko AVNU-a.

2.4. Odobrenje letova za strane civilne vazduhoplove

Tokom izveštajnog perioda, ACV je izdao odobrenja za letove za strane civilne vazduhoplove, kao u nastavku:

- 31 sezonska dozvola;
- 194 dozvole za ad-hoc letove; i
- 4 dozvole za privatne letove (trajanje 6 meseci).

2.5. Registracija operatera sistema bespilotnih letelica (SBL/dronova) i donošenje odluka o neovlašćenim operacijama sa ovim sistemima

a) Registracija operatera sistema bespilotnih letelica (SBL/dronova)

Odeljenje za bezbednost letova u okviru ACV-a je tokom 2023. godine registrovalo četrdeset četiri (44) nova podnosilaca prijave za operacije sa sistemima bespilotnih letelice (SBL). Takođe je odobreno i šest (6) operatera sistema bespilotnih letelica registrovanih u drugim zemljama. Odobrenje operatera sistema bespilotnih letelica je vršeno u bliskoj saradnji sa Policijom Republike Kosovo kao i vazдушnom jedinicom Međunarodnih snaga na Kosovu (KFOR J3-Air).

U sklopu regulatornih aktivnosti koje su propisane važećim zakonodavstvom, Odeljenje za bezbednost letova je organizovao ispit za testiranje znanja o sistemima bespilotnih letelica (dronova) različitih kategorija. Ovaj ispit su polagala tri (3) kandidata koji su uspešno položili ovaj test.

b) Donošenje odluka o neovlašćenim operacijama sa sistemima bespilotnih letelica

U skladu sa Uredbom (CAA) br. 01/2017 o sistemima bespilotnih letelica (SBL), izmenjene tokom 2023. godine, Odeljenje za bezbednost letova je donelo ukupno deset (10) odluka o izricanju novčanih kazni za prekršaje u vezi sa neovlašćenim operacijama sa dronovima (SBL). Takođe, izdati su odgovarajući računi i nakon izvršenih uplata od strane kažnjenih strana, Policija Kosova je dobila instrukcije za puštanje zaplenjenih dronova.

2.6. Stalni nadzor operatera i interni nadzor

a) Revizije/inspekcijski nadzori bezbednosti u oblasti vazdušno-navigacijskih usluga (operater AVNU)

AVNU je prvi put sertifikovana kao pružalac vazdušno-navigacijskih usluga 19. avgusta 2016. godine i ponovo sertifikovana 19. avgusta 2021. godine. Odeljenje za VNU je nadležno za nadzor nad održavanjem i poštovanjem uslova sertifikata od strane AVNU-a, kroz redovne revizije, posete i ad-hoc inspekcijske nadzore.

Tokom 2023. godine, ACV je izvršio dve revizije u ovoj oblasti, prema godišnjem planu revizija, jednu ad-hoc reviziju, jednu reviziju za nekoliko najavljenih izmena kao i reviziju AVNU-a od strane ICETRA, istovremeno proveravajući ispunjenje regulatornih zahteva.

- *Revizija u periodu 27-31. mart 2023. godine*
- *Neplanirana revizija, od 10. maja 2023. godine*
- *Revizija u periodu 17-21. jul 2023. godine*
- *Revizija za nekoliko najavljenih izmena*
- *Revizija AVNU-a od strane ICETRA*

b) Promene u sistemima AVNU-a

Tokom 2023. godine, ACVK je razmatrao sledeće promene:

- **Promena CH-2023-01 „AHMS“**

AVNU je 22.02.2023. godine obavestila promenu AHMS (Automatic Message Handling System). VNU je ovu promenu klasifikovao kao promenu koja zahteva preispitivanje i odobrenje pre sprovođenja i biće predmet potpunog preispitivanja od strane VNU-a.

- **Promena CH-2023-02 „Promene u MANOPS-u“**

AVNU je 29.03.2023. godine obavestila novu promenu u vezi sa „Promenama u MANOPS-u“. Na osnovu zahteva iz Uredbe br, 09/2020, zahteva se odobrenje pre sprovođenja promena koje se odnose na radne procedure.

Dana 15.08.2023. godine, primljen je dokument „Approval of entry into operation“, dok je 16.08.2023. godine dokumenti, kao što su „Read and Understood“ i „LIN 008“.

Ovu promenu je primio VNU dana 16.08.2023. godine.

- **Promena CH-2023-03 „Rekonstrukcija sale APP/ACC“**

Dana 12.10.2023. godine primljeno je obaveštenje za promenu Rekonstrukcija sale APP/ACC. Nakon razmatranja dokumentacije, promena je klasifikovana kao promena koja ne zahteva prethodno odobrenje od strane VNU-a i kojoj nije potrebna revizija, stoga je AVNU nastavila sa procedurom sprovođenja u vezi sa ovom vrstom promene.

- **Promena CH-2019-05 „New flight progress strip“**

Dana 07.11.2019. godine, AVNU je obavestila promenu u vezi sa Promenom formata flight progress strip. OVNU je zatražilo od AVNU-a da napravi jedan dosije koji bi uključivao Punu bezbednosnu procenu, Akcione planove sa dokumentima u skladu sa procedurom.

U januaru 2020. godine prihvaćena je Bezbednosna procena verzija 1.1. kao i Koncept dokument za ovu promenu.

Uzimajući u obzir da je ova promena predviđala ažuriranje procesa i procedura u MANOPS-u, do početka 2023. godine nije bilo konkretnih aktivnosti za ovu promenu, kada je objavljena najava promene „CH-2023-02-Promene u MANOPS-u“.

Shodno tome, AVNU je 9. avgusta 2023. godine, podnela zahtev za odobrenje ove promene i poslala bezbednosni plan i revidiranu bezbednosnu procenu Verzija 1.2 od 08.08.2023. godine.

Odeljenje za VNU je 10. avgusta 2023. godine sprovelo reviziju namenjenu ovoj promeni, gde je cilj revizije bio da se proverí napredak primene ove promene, kao i ispunjavanje bezbednosnih preporuka koje proizilaze iz bezbednosnih procena.

Tokom ove revizije, uočeno je da su bezbednosne preporuke iz bezbednosnih procena ispunjene i realizovana je poseta operativnim pozicijama da bi se izbliza proverila ova promena.

Štaviše, VNU je zatražila od AVNU-a da pošalje i potpisani dokument o spremnosti za operacije. Ovaj dokument je AVNU poslala 15. avgusta 2023. godine.

Shodno tome, Odeljenje za VNU je u potpunosti pregledalo dokumentaciju koju je dostavila AVNU, i uočilo da je sva dokumentacija kompletna i u skladu sa važećim uredbama i potvrdilo prihvatanje promene „**Promena formata Flight Progress Strips**“, dana 16. avgusta 2023. godine.

- **Promena „Novi sistem posmatranja“**

Promena „Novi sistem posmatranja“ je obaveštena kao promena 31.01.2018. godine, i ista je klasifikovana kao značajna promena, u skladu sa važećom procedurom za promene u to vreme.

AVNU je putem e-maila, 09.12.2022. godine, podnela zahtev za odobrenje promene PSF18-005-SAA Novi sistem posmatranja, koji je instaliran na lokaciji aerodroma u Đakovici.

VNU je 16.02.2023. godine, realizovala još jednu posetu AVNU, i tom prilikom je provereno sprovođenje preporuka iz Bezbednosne procene.

U okviru ove posete je zatraženo da se pošalju dokazi u vezi sa kapacitetima komunikacione linije AVNU-GOLEŠ, koju je obezbedio operater IPKO.

Potpuna upotreba podataka u Mode S je povezana sa prihvatanjem promene APP/TWR Relokacija i ažuriranje, za šta je VNU je čekao dodatne informacije od strane AVNU-a.

Odeljenje za VNU je 13.07.2023. godine, primilo ove informacije i u potpunosti je pregledalo dostavljenu dokumentaciju, uključujući i dodatne dokaze.

Ova promena je prihvaćena 14. jula 2023. godine.

- **Promena „Relokacija i ažuriranje APP/TWR“**

AVNU je 20.02.2023. godine podnela zahtev za odobrenje promene PSF18-007-SAA-Relokacija i ažuriranje APP/TWR.

Sastanak sa AVNU-om u vezi sa ovom promenom održan je 03.03.2023. godine, i tom prilikom se razgovaralo o prihvatanju ove promene zajedno sa mogućnošću integracije podataka Radara u Đakovici. VNU je zatražila dodatna dokumenta, koja su poslata 13.07.2023. godine.

Promena je prihvaćena 14.07.2023. godine.

- **Promena CH/2018/08 , deo za snabdevanje električnom energijom**

Ova promena se odnosi na promenu CH/2018/08 koja je obaveštena putem obrasca (ACVK/VNU/NSA-FRM 02) koji je AVNU poslala 22. maja 2018. godine u vezi sa produženjem i povećanjem kapaciteta piste, gde su bili uključeni i sistemi snabdevanja električnom energijom i praćenja za opremu uključene u ovu promenu.

Odeljenje za VNU je u kontinuitetu nadgledalo sprovođenje ove značajne promene, kako tokom planiranih revizija, tako i kroz ad-hoc revizije i inspeksijske nadzore.

VNU je od 03. do 07. avgusta 2020. izvršila sveobuhvatnu reviziju u AVNU da bi izvršila reviziju ove promene. Tokom revizije potvrđen je status sprovođenja za svaki sistem, i takođe je proverena ispunjenost preporuka koje su proizašle iz bezbednosnih procena. Za više detalja pogledajte izveštaj pod naslovom

„Izveštaj o reviziji bezbednosti, sproveden u Agenciji za vazdušno-navigacijske usluge, 03-07. avgust 2020. ACVK/VNU/AUDIT/1-23“.

AVNU je 4. maja 2023. godine poslala dodatnu dokumentaciju za ovu promenu, kao u nastavku:

- Bezbednosni plan (akcioni plan i sprovođenje mere ublažavanja od SAA) DOV i
- EC Declaration, SAT (za objekat, Sistem praćenja i Kablovsku mrežu), Obuke, Mape prostiranja kablova kao i Tehničke specifikacije.

Odeljenje za VNU je 10. maja 2023. godine sprovelo reviziju namenjenu ovoj promeni, gde je cilj revizije bio da se proverí napredak sprovođenja ove promene, kao i ispunjenje bezbednosnih preporuka koje proizilaze iz bezbednosnih procena.

Tokom ove revizije uočeno je da su sistemi instalirani i da su ispunjene bezbednosne preporuke koje su proizašle iz bezbednosne procene, ali je od AVNU-a zatraženo da pošalje i dokumentaciju koja se odnosi na održavanje ovih sistema i potpisani dokument o spremnosti za operacije. Ove dokumente je AVNU poslala 20. jula 2023. odnosno 11. avgusta 2023. godine.

Shodno tome, Odeljenje za VNU je u potpunosti pregledalo dokumentaciju koju je dostavila AVNU i uočila da je sva dokumentacija kompletna i da je u skladu sa važećim uredbama.

Ova promena je prihvaćena 14. avgusta 2023. godine.

c) Nadzor AVNU-a kao Organizacije za obuke (OO)

AVNU je 19. decembra 2017. godine sertifikovana od strane ACV-a na period od 3 godine za pružanje usluga koje pripadaju jednoj Organizaciji za obuku Kontrolora vazdušnog saobraćaja (KVS), kao što su: obuke za jedinicu za KVS i kontinuirane obuke za KVS.

Proces sertifikacije je započeo 2016. godine kada se AVNU prijavila za sertifikaciju. Stupanjem na snagu Uredbe br. 19/2017 ACV-a, koja je zamenila Uredbu br. 05/2012, na osnovu koje je u to vreme AVNU sertifikovana kao OO, ACV je bio u obavezi da zameni postojeći sertifikat u novom formatu utvrđenom u Uredbi br. 19/2017. U skladu sa ovim zahtevom, ACV je dana 04.01.2019. godine zamenio sertifikat izdat 2017. godine, sertifikatom CAAK/ANS/1-2019, prema novom formatu propisanom gore navedenom uredbom.

Od trenutka sertifikacije, AVNU OO je tokom godina nekoliko puta revidirana od strane Odeljenja za VNU, u okviru procesa stalnog nadzora, kako bi se garantovalo i potvrdilo da OO nastavlja da ispunjava sve zahteve uredbe.

Izdavanje sertifikata svedoči o bezbednosti i kvalitetu pruženih usluga, ali zahteva stalo zalaganje AVNU-a da se pridržava uslovima sertifikacije i da i dalje unapređuje kvalitet usluga.

Tokom 2023. godine sprovedene su aktivnosti praćenja za nalaze koji su bili otvoreni u prethodnim revizijama.

2.6.2 Revizije/inspekijski nadzori bezbednosti u oblasti aerodroma

a) Revizije/inspekijski nadzor MAP-a „Adem Jashari“ LKIA i revizije/inspekijski nadzori bezbednosti pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja

U skladu sa Zakonom br. 08/L-063 o izmenama i dopunama zakona koji se odnose na racionalizaciju i uspostavljanje linija odgovornosti nezavisnih agencija, kojim izmenjuje i dopunjuje Zakon br. 03/L-051 o Civilnom vazduhoplovstvu, ACV je odgovoran za regulisanje i razvoj politike aerodroma, pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja i organizacija za obuke, proveravanjem primene primenljivih standarda

nacionalnog i međunarodnog zakonodavstva, i obezbeđivanjem bezbednog okruženja civilnog vazduhoplovstva u Republike Kosovo.

U zavisnosti od prirode operacija i stepena iskorišćenosti, civilni aerodromi se kategorišu na sertifikovane aerodrome, odobrene aerodrome i registrovane aerodrome. U okviru ACV-a, Odeljenje za aerodrome je odgovorno za sertifikaciju, odobravanje i registraciju aerodroma predviđenih za civilnu upotrebu u Republici Kosovo, uključujući uzletišta za avione i heliodrome. U cilju utvrđivanja pravila i procedura koje regulišu pristup tržištu usluga zemaljskog opsluživanja u Republici Kosovo, Odeljenje za aerodrome je takođe odgovorno za odobravanje i nadzor bezbednosti pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja na aerodromima Republike Kosovo, uključujući pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja za snabdevanje aviona gorivom.

Takođe, kako bi se obezbedilo da se stručno usavršavanje i obuka zaposlenih u aerodromu i drugih ugovorenih zaposlenih, pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja i korisnika aerodromskih usluga koji i sami pružaju usluge zemaljsko opsluživanje, vrši prema standardima i kriterijumima utvrđenim relevantnim zakonodavstvom, Odeljenje za aerodrome odgovorno je za sertifikaciju organizacija za stručno usavršavanje u oblasti aerodroma.

U cilju održavanja bezbednosti civilnog vazduhoplovstva u Republici Kosovo, Odeljenje za aerodrome je odgovorno za određivanje i praćenje zaštitnih zona aerodroma. Ovo odeljenje koordinira saradnju između operatera aerodroma, odgovornog odeljenja u AVNU, pravnih lica/fizičkih lica, koji imaju u vlasništvu ili planiraju da izgrade objekat unutar zaštićenih zona aerodroma ili nekog visokog objekta bilo gde na teritoriji Republike Kosovo i institucije odgovorne za izdavanje građevinskih dozvola prema Zakonu o izgradnji. Odeljenje za aerodrome treba obezbediti da sve uključene strane poštuju odredbe i procedure opisane u uredbi o zaštićenim zonama aerodroma i uredbi o označavanju prepreka.

Međunarodni aerodrom Prištine „Adem Jashari” u početku je sertifikovan dana 1. decembra 2008. od ACV-a kao međunarodni aerodrom u skladu sa Zakonom o civilnom vazduhoplovstvu, Uredbom ACV-a br. 1/2008 o aerodromima i standardima i preporučenim praksama ICAO-a. U 2011. godini aerodrom je dat na koncesiju i njegovo upravljanje je prešlo u ruke privatnog operatera, tursko-francuskog konzorcijuma „Limak - Aéroports de Lyon” (Limak Kosovo International Airport AD). Dana 8. novembra 2013. godine, na osnovu zakonskih zahteva, povodom prenosa operacija na novi terminal, ACV je izmenio sertifikat operatera „Limak Kosovo International Airport” AD (LKIA). Nadalje, nakon stupanja na snagu Uredbe br. 17/2017 ACV-a koja utvrđuje odredbe i upravne postupke u vezi sa aerodromima, koje je sprovodila u unutrašnji pravni poredak Republike Kosovo, Uredbe Komisije (EU) br. 139/2014 sa istim nazivom, dana 8. novembra 2018. godine, ACV je sertifikovao Međunarodni aerodrom u Prištini “Adem Jashari” i operatera aerodroma „Limak Kosovo International Airport” prema najvišim standardima bezbednosti aerodroma i u skladu sa zahtevima Evropske unije. Konačno, finalizacijom infrastrukturnog projekta produženja piste sa 2.500 na 3.040 metara, zajedno sa podizanjem kategorije za rad sa sistemom preciznog sletanja, dana 21.12.2021. godine Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova izdao je sertifikat o radu za referentni kod aerodroma 4E, na osnovu karakteristika i učinka najvećih aviona koji su planirani da operišu u MAP “Adem Jashari”.

Na osnovu Uredbe br. 4/2011 ACV-a o pristupu tržištu usluga zemaljskog opsluživanja, koja je izmenjena i dopunjena Uredbom br. 5/2019, dana 1. januara 2012. godine ACV je izdao odobrenje za kompaniju „Ex Fis” DOO kao snabdevač uslugama zemaljskog opsluživanja za kategoriju usluga snabdevanja derivatima i uljima, dok je dana 1. juna 2012. godine odobren operator LKIA za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja u nekoliko kategorija u MAP “Adem Jashari”.

Jedna od osnovnih funkcija Odeljenja za aerodrome, za garantovanje bezbednosti aerodroma u Republici Kosovo, je sprovođenje efektivnog sistema nadzora. Efektivni nadzor bezbednosti se vrši kroz procenu i odobravanje različitih priručnika, programa i procedura operatera, usvajanja bezbednosnih procena, i posebno kroz izvršenje revizija i formalnih inspeksijskih nadzora (sa ili bez prethodnog obaveštavanja operatera), na osnovu godišnjeg plana nadzora, ili odgovarajuće situacije koja može predstavljati potrebu za dodatnu opreznost na bezbednost.

Prema planu aktivnosti za redovno praćenje i proveru sprovođenja primenjivih standarda za operatera MAP „Adem Jashari” i pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja, inspektori Odeljenja za aerodrome su tokom 2023. godine u potpunosti su ispunili plan bezbednosnog nadzora za ovu godinu, ostvarujući:

- Četiri (4) inspekcijska nadzora, koja su bila planirana godišnjim planom nadzora, od kojih su dva bila za pružaoce usluga zemaljskog opsluživanja;
 - Jednu (1) reviziju koja se poziva na Odluku br. 06/ZDP/VE/2023, u vezi sa sprovođenjem prihvatljivih načina usklađivanja i uputstava koje je odobrila Evropska agencija za bezbednost vazduhoplovstva (EASA), a na osnovu izmenjenih standarda nakon uspostavljanja Operativne baze (OB), da se obnovi OB prema važećem zakonodavstvu;
 - Četiri (4) „ad-hoc“ inspekcijska nadzora koji nisu bili unapred planirani planom nadzora, ali su sprovedeni kao odgovor na različita bezbednosna pitanja; i
 - Još dva (2) inspekcijska nadzora, van aerodroma, radi provere sprovođenja zahteva za obeležavanje visokih objekata u skladu sa odredbama Uredbe (ACV) br. 09/2018 o zaštitnim zonama aerodroma.
- **Održavanje teritorija u okolini MAP „Adem Jashari“**

U sklopu stalne komunikacije između ACV-a, predstavnika opština Lipljan i Kosovo Polje i predstavnika operatera LKIA u vezi sa održavanjem odvodnih kanala van ograde Međunarodnog aerodroma „Adem Jashari“, koji su u nadležnosti opštine Lipljan i opštine Kosovo Polje, tokom juna meseca, inspektori ACV-a su održali sastanke sa odgovornim zvaničnicima dotičnih opština.

Dana 07.06.2023. godine održani su sastanci sa direktorom Direkcije za urbanizam i direktorom Direkcije za javne usluge opštine Kosovo Polje, na kojima se razgovaralo o održavanju odvodnih kanala. Na sastanku su službenici Kosova Polja izrazili spremnost da daju prioritet čišćenju kanala koji prolaze kroz njihovu opštinu.

Dana 27.06.2023. godine održan je sastanak sa potpredsednikom SO Lipljan na kome se razgovaralo o čišćenju kanala oko aerodroma i koji se prostiru na teritoriji SO Lipljan.

Dana 27.07.2023. godine, telefonom je kontaktiran potpredsednik SO Lipljan, kako bi se razgovaralo o koracima koje preduzimaju u vezi sa čišćenjem kanala kao rezultat sastanka od 27.06.2023. godine.

Isto tako, dana 26.07.2023. godine, kontaktiran je direktor urbanizma SO Kosovo Polje, gde je zatraženo da obavesti ACV o svim radnjama koje su preduzete u vezi sa čišćenjem kanala oko aerodromske zone.

- **Proširenje terminala MAP „Adem Jashari“ radi povećanja kapaciteta i kvaliteta usluga**

Tokom ovog perioda, primljen je zahtev LKIA-e za saglasnost ACV-a za projekat proširenja terminala MAP „Adem Jashari“, radi povećanja kapaciteta i kvaliteta usluga. LKIA je takođe dostavio za usvajanje detaljan projekat, zajedno sa procenom rizika. Nakon prijema potrebnih potvrda od operatera, ACV je potvrdio da se realizacija projekta može nastaviti prema predstavljenom planu. Izgradnja se vrši na obje strane terminala.

- **Sveobuhvatna vežba prema planu za vanredne situacije, agencija za reagovanje unutar i van aerodroma**

Prema Planu za vanredne situacije LKIA-e, svake dve godine treba održati sveobuhvatnu vežbu agencija za reagovanje unutar i van aerodroma. U sklopu ovih priprema, odeljenje za aerodrome tokom ovog perioda se sastalo da analizira pitanja koja su pokrenuta nakon završetka sveobuhvatne vežbe 2021. godine i da

koordiniše radnje za organizovanje vežbe za 2023. godinu. Dana 27.09.2023. godine dobili smo potvrdu od LKIA da će se sveobuhvatna vežba na Međunarodnom aerodromu Prištine „Adem Jashari“ održati u ponoć datuma 24-25.10.2023. godine.

Sveobuhvatna vežba je izvedena prema planu, dok je ACV predstavljalo 9 posmatrača na različitim tačkama, u skladu sa direktivom vežbe i prema Planu za vanredne situacije MAP-a. Na osnovu podataka prikupljenih tokom posmatranja, utvrđeno je da je vežba u većini tačaka postigla svoj efekat i cilj. Proverena je spremnost većine agencija uključenih u reagovanje u vanrednim situacijama, prema planu za vanredne situacije Međunarodnog aerodroma Prištine „Adem Jashari“. Međutim, identifikovano je nekoliko nedostataka koje je potrebno analizirati i ispraviti u budućnosti, što je i cilj vežbe.

- **Projekat LKIA-e za rekonstrukciju trake piste u MAP „Adem Jashari“**

Kako je propisano Uredbom br. 17/2017 o aerodromima, i u skladu sa tehničkom publikacijom TP 27 – „Procedure za izmene aerodroma“, ACV je u februaru 2023. godine primio dokumentaciju u vezi sa realizacijom projekta rekonstrukcije trake piste (*runway strip*) za ispunjavanje uslova iz procesa sertifikacije MAP-a „Adem Jashari“, registrovan kao DAAD („Dokument o prijemu odstupanja i radnji“ – „*Deviation Acceptance and Action Document*“). Nakon razmatranja i analize zahteva za promenu i nakon tekućih konsultacija sa operaterom, aplikacija je odobrena od strane ACV-a. Planirano je da realizacija prve faze projekta počne u aprilu mesecu, međutim zbog vremenskih uslova i sezone rada, projekat je počeo da se realizuje u septembru, a prekinut je u novembru. Nastavak radova planiran je u aprilu 2024. godine.

- b) *Revizije/inspekcijski nadzori organizacija za obuke u oblasti aerodroma i pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja*

Tokom ove godine, operater LKIA MAP „Adem Jashari“ je poslao za odobrenje najnovije promene Priručnika za rad organizacije za stručno usavršavanje. ACV je pregledao i analizirao dokument, i nakon uključivanja svih komentara, nova verzija Priručnika za rad organizacije za stručne obuke je odobrena od strane ACV-a. Odeljenje za aerodrome kontinuirano prati i proverava rad organizacije i instruktora u skladu sa uslovima sertifikata i važećim zakonodavstvom.

- c) *Sprovođenje Uredbe o obeležavanju prepreka*

- **Obeležavanje i osvetljavanje prepreka na Golešu**

Na osnovu Uredbe (ACV) br. 03/2019 o obeležavanju prepreka, obeležavanje i održavanje znakova i svetala za prepreke vršiće vlasnici, posednici i/ili operateri prepreke. U oktobru 2023. godine izvršen je inspekcijski nadzor za proveru kontrole i održavanja svetla za prepreke na vetrogeneratorima, kao i raznih antena koje se nalaze na Goleš brdo. Proverom na terenu utvrđeno je da svetla za prepreke vazduhoplovstva na tri vetrogeneratora nisu funkcionalne. Iako su svetla za prepreke uključena u redovne inspekcijske nadzore komponenti vetrogeneratora, nismo pronašli nikakve dokaze koji bi podržali redovno preventivno održavanje svetala za prepreke. Što se tiče ostalih visokih antena, provereno je da li sve antene koje se nalaze na najvišim tačkama imaju u funkciji svetla za prepreke vazduhoplovstva (obstacle lights).

- **Obeležavanje dalekovoda - KOSTT**

Da bi se uradila provera sprovođenja Uredbe 03/2019 o obeležavanju prepreka, prema akcionom planu za 2023. godinu, nastavljeno je praćenje sprovođenja plana kompanije KOSTT za vizuelno obeležavanje vodova 400/220/100 kV koje se nalaze na raskrsnici autoputa „Ibrahim Rugova“, na deonici puta (R7) Orlate - Prizren, i autoputa „Arbër Xhaferi“ na deonici puta (R6) Priština - Elez Han.

Označavanje dalekovoda kompanije KOSTT uključuje:

1. Postavljanje sfera na kabl,
2. Postavljanje signalnih svetala na stubove, i
3. Farbanje stubova (crveno i belo).

Tokom 2022. godine, aerodromski inspektori su realizovali dva inspeksijska nadzora na terenu, na autoputu „Ibrahim Rugova” - deonica puta (R7) Orlate - Prizren, za proveru sprovođenja projekta „Obeležavanje prepreka” za stubove dalekovoda KOSTT-a na tačkama gde prelaze preko autoputa. Inspeksijski nadzori su bili nastavak procesa provere izvođenja radova u vezi sa ovim projektom planiranim za 2021/2022. godinu, a koji je nastavljen i tokom 2023. godine.

Nakon analiziranja primljenih izveštaja i provere na terenu, aerodromski inspektori su konstatovali da je sprovođenje projekta za obeležavanje prepreka za pozicije realizovane do sada izvršena prema zahtevima Uredbe (ACV) br. 03/2019.

Pored terenskih inspeksijskih nadzora, u martu 2023. godine održan je sastanak sa predstavnicima KOSTT-a i razgovaralo se o akcionim planovima za sprovođenje zahteva Uredbe ACV-a 03/2019. Tokom razgovora, ACV je zatražio od predstavnika KOSTT-a da sastave dinamički plan u vezi sa sprovođenjem uredbe na celoj teritoriji Kosova, za sve objekte i dalekovode koji su u nadležnosti KOSTT-a. Takođe, KOSTT treba da vrši stalni nadzor za održavanje do sada sprovedenih obeležavanja i osvetljenja dalekovoda, u skladu sa članovima 3.8 i 20 Uredbe (ACV) 03/2019 o obeležavanju prepreka.

Predstavnici KOSTT-a su se obavezali da će nastaviti projekat uzimajući u obzir odobrenja od strane RUE-a i višeg rukovodstva. U vezi s tim, na sastanku je takođe dogovorena potreba održavanja sastanka na visokom nivou između ACV-a i KOSTT-a, što je takođe pismeno dokumentovano kroz zapisnik sa sastanka.

Aerodromski inspektori su nastavili blisku komunikaciju sa predstavnicima KOSTT-a u vezi sa projektom vizuelnog obeležavanja vodova 400/220/100 kV, čineći stalne pokušaje da organizuju međuinstitucionalni sastanak.

d) Aeronautičke procene za građevine unutar zaštitnih zona aerodroma, kao i visokih objekata na teritoriji Republike Kosovo (posebno vetrogeneratora)

Odeljenje za aerodrome je nastavilo da vrši koordinacionu ulogu za procenu uticaja visokih zgrada na bezbednost vazdušnih operacija u Republici Kosovo.

U skladu sa Zakonom br. 03 / L-051 o civilnom vazduhoplovstvu, Uredbom (ACV) br. 09/2018 o zaštitnim zonama aerodroma i Uredbom (ACV) br. 03/2019 o obeležavanju prepreka, Autoritet civilnog vazduhoplovstva (ACV) je odgovoran da obezbedi da svi objekti, nepokretni i pokretni, koji se nalaze u radijusu od 15 km od aerodroma ili visoki objekti koji se mogu smatrati preprekama za avione u letu izvan ovog radijusa, podvrgnuti su sveobuhvatnom aeronautičkom pregledu i proceni od strane operatera MAP „Adem Jashari“ (LKIA) i Agencije za vazdušno-navigacijske usluge (AVNU). U zavisnosti od rezultata procene, ACV će utvrditi da li objekat predstavlja prepreku ili ne, i može tražiti od podnosioca zahteva da sprovede procedure obeležavanja (farbanjem i/ili osvetljenjem) objekata, u cilju povećanja bezbednosti letova čineći prepreke da se razlikuju od okolnih zona i vidljivim iz svih pravaca za vazduhoplove.

• Procena uticaja vetrogeneratora i visokih zgrada na bezbednost vazdušnih operacija u Republici Kosovo

Koordinacijom radnji koje su pod njegovom nadležnošću, ACV treba da obezbedi da izgradnja, instalacija i rad vetrogeneratora neće uticati na bezbednost aerodromskih operacija i putanja letova aviona u Republici Kosovo.

U septembru 2023. godine aerodromski inspektori su izvršili u Seljance, Bajgora, inspeksijski nadzor operatera/vlasnika vetrogeneratora „SOWI Kosovo L.L.C/ NOTUS energy Plan GmbH & Co KG.“. Cilj inspeksijskog nadzora je bila provera primene zahteva Uredbe (ACV) 03/2019 o obeležavanju prepreka, sa posebnim naglaskom na održavanje osvetljenja prepreka. Inspeksijski nadzor je rezultirao uspešnim, čime je potvrđena posvećenost operatera da ispuni obaveze iz Uredbe ACV-a.

Isto tako, u novembru 2023. godine primljen je zahtev od operatera „StubllaEnergy DOO“ za aeronautičku procenu postavljanja stuba sa opremom za merenje karakteristika vetra, kao deo projekta energetskog parka sa vetrenjačama koji se očekuje da se izgradi u Jasenoviku, opština Novo Brdo. Reč je o istom projektu koji je ACV ranije primio i razmotrio, a koji je operater „SOWI Novo Brdo L.L.C“ podneo 15.07.2022, odnosno 10.02.2021. godine, za koji je, u okviru njihovog delokruga, LKIA zaključila da je postavljanje stuba i izgradnja energetskog parka na predloženoj lokaciji neće predstavljati prepreku za operacije u MAP „Adem Jashari“, dok je AVNU zaključila da će projekat predstavljati prepreku ako se izgradi na toj lokaciji.

Međutim, na osnovu najnovije procene koju je poslala AVNU-a, utvrđeno je da izgradnja stuba sa meračima vetra u prikazanim koordinatama ne predstavlja prepreku u putanjama leta, „holding“ iznad PR408, niti u MVA (sektor koji se nalazi u tom delu), stoga je ACV obavestio operatera da je zahtev u skladu sa odredbama Uredbe (ACV) br. 09/2018 o zaštitnim zonama aerodroma i utvrdio da nema primedbi, pod uslovom da su ispunjeni uslovi izneti u dopisu.

- ***Građevine unutar zaštitnih zona MAP „Adem Jashari“***

U okviru nadležnosti za uređenje zaštitnih zona aerodroma, aerodromski inspektori su nastavili sa nadzorom za sprovođenje uredbe o zaštitnim zonama aerodroma i Uredbe o obeležavanju prepreka, u okviru zaštitnih zona MAP „Adem Jashari“.

Tokom ove godine, Autoritet civilnog vazduhoplovstva Republike Kosovo primio je od operatera LKIA procene dve prijave za građevine u okviru zaštitnih zona Međunarodnog aerodroma Prištine „Adem Jashari“. Na osnovu primljene dokumentacije, procene LKIA-e i Agencije za vazdušno-navigacijske usluge (AVNU), ACV, u skladu sa odredbama Uredbe (ACV) br. 09/2018 o zaštitnim zonama aerodroma, procenio je da projekti planirani za izgradnju u blizini MAP „Adem Jashari“ ne predstavljaju prepreku za bezbednost operacija, pod uslovom da se poštuju svi zahtevi koji su predstavljeni u proceni predmeta.

U decembru 2023. godine održan je sastanak sa predstavnikom kompanije „Vitit Solar DOO“ u vezi sa sprovođenjem projekta fotonaponskog parka u selu Slatina, Vitina. Stranka je obavestena da se lokacija za izgradnju fotonaponskog parka prostire van zaštitnih zona opisanih u Uredbi (ACV) 09/2018 o zaštitnim zonama aerodroma, tako da nema potrebe za bilo kakvom aeronautičkom procenom pod uslovom da se u okviru projekta, neće biti nikakvog visokog objekta 150 m iznad nivoa zemlje.

2.6.3 Revizije/inspeksijski nadzori u oblasti bezbednosti letova (vazdušne operacije, plovidbenost i licenciranje osoblja)

a) Revizija/inspeksijski nadzor Odobrenih organizacija za obuku (ATO)

Dana 01.11.2023. godine izdato je odobrenje na tri meseca za Međunarodni aerodrom Prištine „Adem Jashari“ – LKIA, u svojstvu pružaoca obuke za opasne materije, za program obuke za opasne materije za radne funkcije 7.2, 7.4, 7.5, 7.6 i 7.10, koje pokrivaju sve kategorije osoblja LKIA-a.

Dana 05.12.2023. godine, praćeno je održavanje kursa za obuku opasnih materija LKIA-e za radnu funkciju: Osoblje odgovorno za bezbednosne provere putnika i posade i njihovog prtljaga, tereta i pošte (7.10), za potfunkciju bezbednosti.

b) Revizija/inspekcijski nadzor organizacija sertifikovanih za tretman opasne robe (DGR)

Tokom 2023. godine nije bilo planiranih revizija/inspekcijskih nadzora organizacija sertifikovanih za opsluživanje opasnih roba.

c) Revizije/inspekcijski nadzori u oblasti Opšteg vazduhoplovstva (GAT)

Dana 18.05.2023. godine, inspektori Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova izvršili su SAFA inspekcijske nadzore u oblasti Opšteg vazduhoplovstva (General Aviation) vazduhoplova (aviona) registrovanih u Republici Severnoj Makedoniji.

Dana 23.05.2023. godine, inspektori Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova izvršili su reviziju paraglajding operacija u regionu Kamenice, u skladu sa Uredbom (ACV) br. 06/2020. Cilj ove revizije bio je inspekcijski nadzor i provera uslova i načina korišćenja paraglajdera i zmajeva

d) Revizije/inspekcijski nadzori u oblasti Vazduhoplovne medicine (MED)

Tokom 2023. godine nije bilo planiranih revizija/inspekcijskih nadzora u oblasti Vazduhoplovne medicine.

e) Inspekcijski nadzori na platformi (SAFA) vazduhoplova stranih operatera

Program inspekcijskog nadzora stranih vazduhoplova na platformi (SAFA) je Evropski program u vezi sa učinkom inspekcijskih nadzora na platformi vazduhoplova upotrebljenih od operatera trećih zemalja ili upotrebljenih od operatera pod regulatornim nadzorom druge zemlje članice EU-a (SACA). Program je uređen u skladu sa Uredbom (ACV) br. 04/2015 o tehničkim zahtevima i administrativnim procedurama vezanim za vazdušne operacije, izmenjena. Štaviše, na osnovu člana 50. Zakona br. 03/L-051 o civilnom vazduhoplovstvu, inspektori Odeljenja za bezbednost letova mogu da vrše inspekcijski nadzor na platformi i/ili kontrolu na licu mesta vazduhoplova iz zemalja koje su članice EU-a ili ZEVP-a, kao i drugih zemalja, u Međunarodni aerodrom Prištine „Adem Jashari“.

Inspektori Odeljenja za bezbednost letova su tokom 2023. godine izvršili dvadeset (20) inspekcijskih nadzora bezbednosti vazduhoplova stranih operatera (SAFA – Procena bezbednosti stranih vazduhoplova), koji lete na Međunarodnom aerodromu Prištine „Adem Jashari“.

U nastavku su navedene avio-kompanije koje posluju u MAP „Adem Jashari“, kod kojih je izvršen inspekcijski nadzor.

Swiss International Airlines

IATA: LX
ICAO: SWR

EasyJet Switzerland SA

IATA: DS
ICAO: EZS

Austrian Airlines

IATA: OS
ICAO: AUA

Eurowings

IATA: EW
ICAO: EWG

Air Pink

IATA: YU
ICAO: PNK

Aero Club Skopje

IATA: LW
ICAO: N/A

Trade Air
IATA: TD
ICAO: TDR

Bul Air
IATA: LZ
ICAO: LZE

Easy Jet Europe
IATA: EC
ICAO: EJU

Norwegian Air Shuttle
IATA: DY
ICAO: NOZ

Swiss International Airlines
IATA: SWR
ICAO: LX

Turkish Airlines/AnadoluJet
IATA: TK
ICAO: THY

Edelweiss
IATA: ÈK
ICAO: EDÈ

Wizz Air Malta
IATA: W4
ICAO: WZZ

Pegasus Airlines
IATA: PC
ICAO: PGT

Turkish Airlines
IATA: TK
ICAO: THY

Corendon Airlines
IATA: XC
ICAO: CAI

Prilikom ovih inspekcijskih nadzora, vredi napomenuti činjenicu da inspektori Odeljenja za bezbednost letova nisu utvrdili nijedan nalaz kategorije 3 (popravne radnje pre leta), kao ni nalaza kategorije 2. Međutim, postoje dva nalaza kategorije 1 (informacije operateru kao i državi operatera).

2.6.4 Interne revizije Sistema upravljanja ACV-a (Sistema upravljanja kvalitetom i Sistema upravljanja bezbednošću, uključujući Državni program bezbednosti (DPB))

Kroz DPB je potrebna izrada i sprovođenje zajedničkog programa, koji jasno definiše državnu strukturu i hijerarhiju odgovornosti u bezbednosti civilnog vazduhoplovstva, definiše uloge akcionara i koordinaciju rada između njih. Ovaj program takođe definiše bezbednosnu politiku države i sprovođenje važećeg zakonodavstva.

Komisija za Državni program bezbednosti (DPB) civilnog vazduhoplovstva u Republici Kosovo nije održavala sastanke tokom 2023. godine.

Tokom 2023. godine nije bilo planiranih internih revizija Sistema upravljanja kvalitetom i Sistema upravljanja bezbednošću.

2.7. Ekonomski nadzor vazduhoplovnih operatera (AVNU, MAP „Adem Jashari“ LKIA i pružalaca usluga zemaljskog opsluživanja)

2.7.1 Sertifikacija/licenciranje/odobrenje vazduhoplovnih operatera

- **LKIA:** Dana 30. marta 2023. godine, GD je donelo Odluku br. 03/ZDP/2023 putem koje je produženo odobrenje operateru MAP-a „Adem Jashari“ do 31. marta 2024. godine.

Dana 4. aprila 2023. godine, ACV je primio revidirane finansijske izveštaje LKIA-e za godinu zaključno sa 31. decembrom 2022. godine. Dok je 23. juna 2023. godine ACV primio revidirane finansijske izveštaje za usluge zemaljskog opsluživanja za 2022. godinu. Dana 13. jula 2023. godine je završen izveštaj o ekonomskom nadzoru za 2022. godinu. U zaključku izveštaja se navodi da je LKIA imala veoma dobru finansijsku godinu zbog rasta saobraćaja. Tokom 2022. godine kompanija je smanjila finansijski obim duga i povećala nivo prihoda u odnosu na mogućnost plaćanja kamate.

Tokom maja meseca, u okviru ekonomskog nadzora operatera, potvrđen je rok važenja polise osiguranja LKIA za operacije u MAP-u. Polisa odgovornosti u vazduhoplovstvu pokriva period od 4. aprila 2023. do 3. aprila 2024. godine i ima pokriće od 100.000.000 evra za bilo koji događaj i generalno u vezi sa odgovornošću za proizvode. U zaključku, operater aerodroma LKIA održava ekonomske kriterijume na osnovu kojih je odobren kao pružalac usluga zemaljskog opsluživanja za treća lica u MAP „Adem Jashari“, za kategoriju 1, 2, 3, 4, 5, 6 (izuzev spoljašnjeg čišćenja), 9 i 10, Priloga 1 Uredbe 4/2011 sa izmenama i dopunama.

- **Exfis DOO:** Dana 31. januara 2023. godine ACV je produžio odobravanje privrednom društvu „Ex Fis“ DOO na godinu dana kao dobavljač usluga zemaljskog opsluživanja za treća lica, za kategoriju 7.1 priloga Uredbe 04/2011, sa izmenama i dopunama. Nadležno odeljenje za ekonomsko uređenje vazduhoplovstva tokom godine vršilo je stalni nadzor. Finansijski izveštaji „Ex Fis“ DOO za godinu zaključno sa 31. decembrom 2022. godine primljeni su u ACV 26. aprila i 25. maja 2023. godine. Godišnji izveštaj o ekonomskom nadzoru je pripremljen 7. juna 2023. godine. Analiza je potvrdila da je kompanija odobrena od ACV-a za snabdevanje gorivom aviona je profitabilno preduzeće, i takođe da je ispunjen zahtev iz Uredbe br. 4/2011, izmenjena i dopunjena Uredbom 5/2019 ACV-a, za odvajanje računa poslovanja koje se obavljaju na aerodromu od ostalih poslovnih aktivnosti koje obavlja ova kompanija. U revidiranim finansijskim izveštajima na strani 2 izjave o usklađenosti, navedeno je da su finansijski izveštaji pripremljeni u skladu sa uredbom i zahtevom Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Kosova na osnovu Uredbe br. 4/2011 ACV-a, koja je izmenjena i dopunjena Uredbom 5/2019. U maju je, u okviru ekonomskog nadzora operatera, potvrđen rok važenja polise osiguranja Ex Fis-a za operacije u MAP-u. Polisa odgovornosti u vazduhoplovstvu pokriva period od 26. maja 2023. do 25. maja 2024. godine i ima pokriće od 500.000.000 USD za bilo koji događaj i generalno u vezi sa odgovornošću za proizvode. U zaključku, „Ex Fis“ DOO održava ekonomske kriterijume prema kojima je odobreno za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja (snabdevanje gorivom) u MAP-u „Adem Jashari“.
- **Izražavanje interesovanja AAS-a za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja u MAP-u:** Dana 10. maja 2023. godine, kompanija Airline Assistance Switzerland (AAS) je putem e-maila i dopisa upućenih direktoru LKIA-a izrazila interesovanje za pružanje usluga zemaljskog opsluživanja u MAP „Adem Jashari“. ACV je uputio AAS o zakonskim zahtevima i procedurama u Republici Kosovo da bude odobren kao pružalac usluga zemaljskog opsluživanja u skladu sa važećim zakonodavstvom. Međutim, do kraja godine ova kompanija nije podnela prijavu.

2.7.2 Usvajanje vazduhoplovnih regulisanih tarifa

Inspeksijski nadzor u vezi sa kapitalnim projektima AVNU-a koji se finansiraju od terminalne tarife za navigaciju: Za svaki kapitalni projekat koji ACV odobri da AVNU finansira putem terminalne tarife za navigaciju, tokom cele godine sprovodi inspeksijski nadzore da bi se uverio u realizaciji tih projekata. Za 2022. i 2023. godinu ACV je odobrio kapitalne projekte „Rezervni delovi za radarske sisteme“ putem Odluke 11/ZDP/VE/2021 i „Novi sistem za obradu ATM podataka“ putem Odluke 11/ZDP/2022. Tokom inspeksijskog nadzora preduzetog u decembru, došlo se do nekoliko nalaza i izdato je nekoliko zaključaka. Izveštaj je poslat AVNU-u za komentar i s obzirom da ACV nije primio komentare u vezi sa ovom inspeksijskim nadzorom, potpisan izveštaj o inspeksijskom nadzoru je poslao AVNU-u 19. decembra 2023. godine.

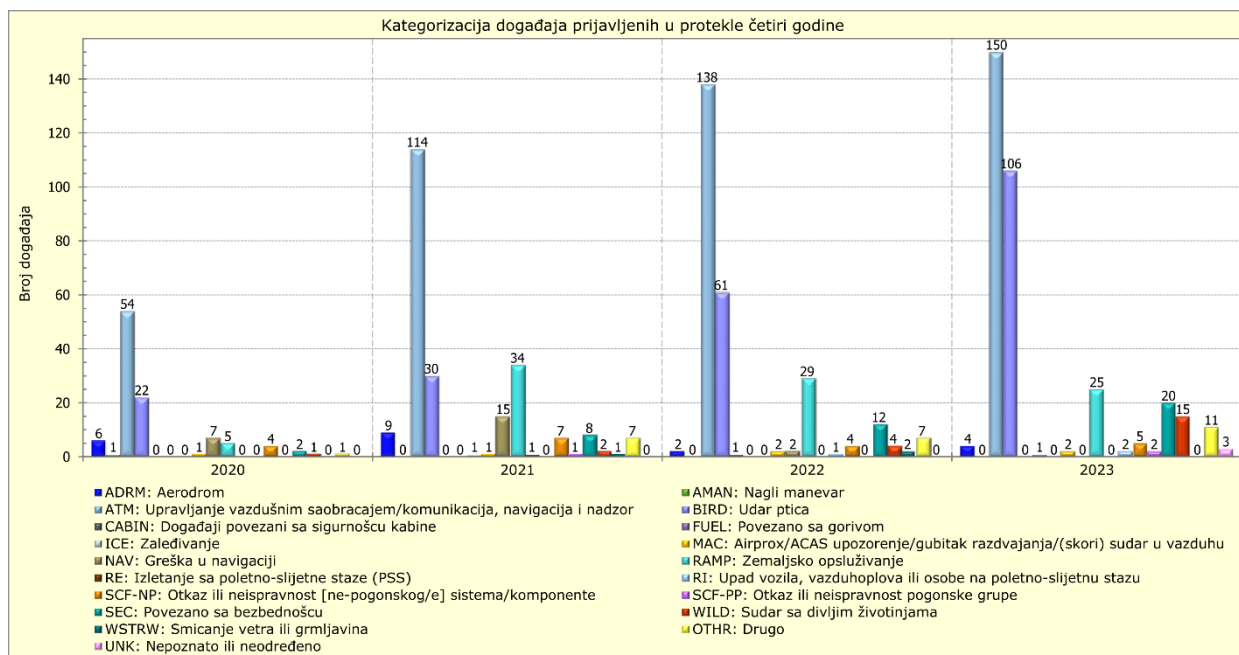
Utvrđivanje tarife za terminalnu jedinicu za 2024. godinu: Tokom drugog završenog i dopunjenog izveštavanja, AVNU je dostavila predloge, dana a 3, 11, 22. oktobra, 21, 22, 29. novembra i 1. decembra 2023. godine. U odeljenju su detaljno razmotreni svi važeći dokumenti radi utvrđivanja troškova pružanja usluge avio-kompanijama tokom 2024. godine. Dana 1. decembra 2023. godine, AVNU je izveštavala o isteku tronedelnog roka za javne konsultacije (9. novembar - 30. novembar 2023. godine) sa avio-kompanijama, gde je rečeno da nije primljen nijedan komentar. OMSERV je 7. decembra 2023. godine dostavilo Generalnom direktoru Preporuku sa svim pratećim podacima za utvrđivanje tarife terminalne jedinice za 2024. godinu. Dana 13. decembra 2023. godine, na zahtev VD GD, organizovan je sastanak sa predstavnicima AVNU-a da im se objasni obračun i metodologija utvrđivanja tarife za terminalnu jedinicu za 2024. godinu. Na sastanku je AVNU branila svoj predlog prognoze saobraćaja od 7% za 2024. godinu, ali nije iznela argumente ili dokaze o projekciji ovog broja. U međuvremenu, ACV je dao argumente na osnovu kojih je napravljena projekcija saobraćaja od 17% (projekcija LKIA-a na osnovu rasporeda letova za zimsku sezonu 2023/24 i prijava za letnju sezonu 2024, kao i činjenica da 2024. godina je godina tokom koje građani Kosova mogu da putuju bez viza u Šengen zonu). VD Generalnog direktora je 20. decembra 2023. godine izdao Izvršnu odluku br. 11/ZDP/VE/2023 kojom je utvrdio tarifu terminalne jedinice u iznosu od 360 EUR uz projekciju rasta saobraćaja od 14% od 1. januara 2024. godine. OMSERV je pokrenulo objavljivanje iznosa tarife u AIP-u.

2.8. Upravljanje sistemom prijavljivanja događaja u vazduhoplovstvu (razmatranje/istraga događaja, njihovo uvođenje u formatu/bazi podataka u ECCAIRS)

U cilju povećanja bezbednosti vazduhoplovstva, sprečavajući nesreće i incidente, ACV prikuplja i analizira potrebne informacije o bezbednosti civilnog vazduhoplovstva preko svog sistema prijavljivanja događaja. Ove informacije omogućavaju ACV-u i industriji da prikupe informacije o potencijalnim bezbednosnim rizicima, u cilju podrške čitavom spektru aktivnosti u upravljanju bezbednošću, uključujući usvajanje i sprovođenje olakšavajućih radnji, tamo gde je prikladno. Relevantne bezbednosne informacije se izveštavaju, prikupljaju, čuvaju, štite, razmenjuju, distribuiraju i analiziraju u skladu sa zahtevima Uredbe ACV-a br. 09/2017 o izveštavanju, analizi i praćenju događaja u civilnom vazduhoplovstvu.

Tokom 2023. godine, na periodičnoj osnovi, događaji primljeni u ACV-u su sažeti i poslani KIVNI-i odraženi u obliku tabele. Tokom 2023. godine, ACV je primio prijavljivanja ukupno 340 događaja u civilnom vazduhoplovstvu, što predstavlja značajan rast u odnosu na broje prijavljenih događaja poslednjih godina. To se prirodno poklapa sa povećanjem broja operacija u 2023. godini u odnosu na 2022. godinu, koji beleži rast od 7%.

Ukupan broj prijavljenih događaja u ACV-u, od 2006. do kraja 2023. godine, dostigao je ukupno 2447 događaja. Veruje se da nema značajne razlike u broju prijavljivanja događaja u odnosu na broj letova i to pokazuje na nivo podizanja svesti učesnika u vazduhoplovnoj industriji i njihovu posvećenost prijavljivanju, a može ukazivati i na zadovoljavajući nivo bezbednosti u civilnom vazduhoplovstvu. Prijavljeni događaji su kodirani u različite kategorije prema elementima vazduhoplovstva uključenim u ove događaje i zajedno sa kategorijama događaja iz prethodne tri godine prikazani su na sledećem grafikonu, koji je zasnovan na podacima izvađenim iz baze podataka ACV-a na softverskoj platformi ECCAIRS 5 (Evropski koordinacioni centar za sisteme prijavljivanja nesreća i incidenata).

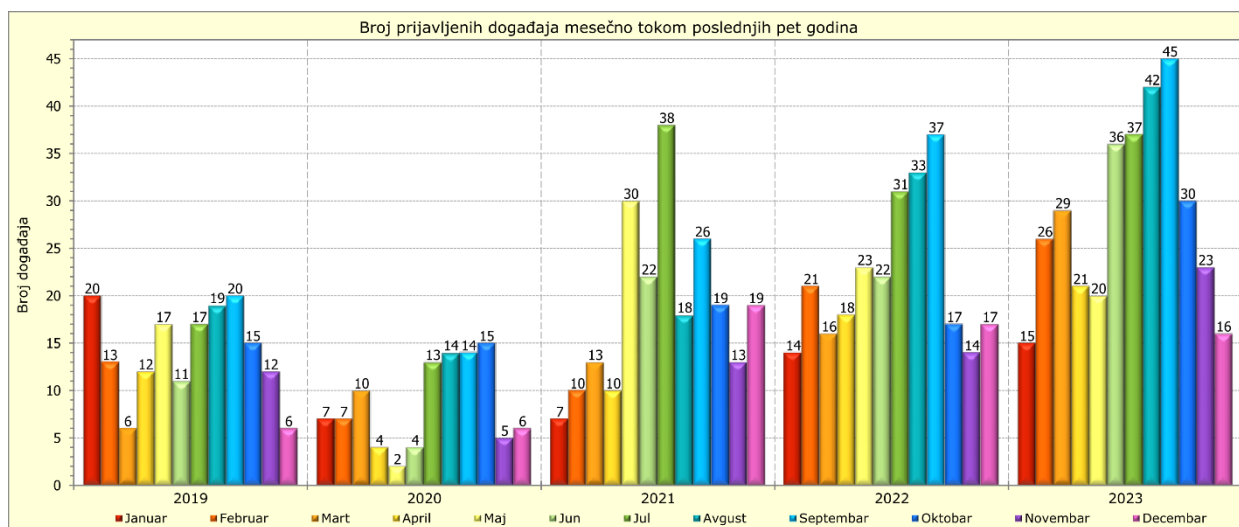

Iz gornjeg grafikona se može uočiti da su u odnosu na kategorije događaja iz 2020, 2021. i 2022. godine, kategorije iz 2023. koje su beležile rast, od kojih neke značajniji rast, a uticale na povećanje ukupnog broja događaja, su:

- ATM (upravljanje vazдушnim saobraćajem/komunikacija, navigacija, i posmatranje);
- BIRD (udar ptica);
- SEC (u vezi sa bezbednošću, koja sadrži potkategorije događaja koji se odnose na napade laserom);
- WILD (sudar sa divljim životinjama);
- RI (ulazak na pistu – vozila, letelice ili lica); i
- ADRM (aerodrom)

Dok, kategorije događaja koje su zabeležile značajan pad u 2023. godini su:

- RAMP (Tretman na zemlji) i
- NAV (greška u navigaciji).

Kao što se može videti na gornjem grafikonu, od 340 događaja primljenih u ACV-u tokom 2023. godine, meseci sa najvećim brojem događaja su letnji meseci (jul, avgust i septembar) kada je i broj letova veći. Isto tako, tokom ovih meseci dogodio se i najveći broj udara ptica. Prijavljeni događaji su takođe

klasifikovani u različite klase na osnovu ozbiljnosti njihovog uticaja na bezbedne operacije vazduhoplova i ljudi u njemu, ali još uvek nisu klasifikovani svi događaji iz 2023. godine.

3. MEĐUNARODNA I MEĐUINSTITUCIONALNA SARADNJA I NORMALIZACIJA VAZDUŠNOG PROSTORA

3.1 Članstvo u međunarodnim organizacijama

3.1.1 Članstvo u ICAO

Dana 5. februara 2023. godine, predstavnici ACV-a su učestvovali na sastanku na poziv MIPD-a/Odeljenja za međunarodne organizacije. ACV je obavešten da je MIPD uvrstilo ICAO na listu 4 organizacije sa visokim prioritetom za članstvo i zatražilo da nosilac procesa izrade tehničkih stručnih dokumenata bude ACV, dok će MIPD dodati u dokument radnje koje zahtevaju političko zalaganje uglavnom vezano za lobiranje. MIPD je zatražilo stručnu podršku od ACV-a u vezi sa prijavom i članstvom u ICAO. ACV je 3. marta 2023. godine prosledio MIPD-u sveobuhvatan dokument „Procedura članstva Republike Kosovo u ICAO“ u vezi sa podnošenjem prijave, izazovima, pogodnostima, mogućim scenarijima članstva RKS u ICAO. Međutim, tokom 2023. godine nije bilo pomaka u pravcu članstva u ICAO.

3.1.2 Članstvo u ECAC i Eurocontrol

Članstvo u ICAO je preduslov da bi se jedna država razmatrala za članstvo u panevropskim vazduhoplovnim organizacijama – Evropskoj konferenciji za civilno vazduhoplovstvo (ECAC) i Evropskoj organizaciji za bezbednost vazdušne navigacije (EUROCONTROL). Iz tog razloga, tokom 2023. godine nema pomaka u pogledu članstva u ove dve organizacije. ECAC donosi međuvladine politike na evropskom nivou, dok EUROCONTROL pomaže u upravljanju evropskim vazdušnim prostorom kroz donošenje pravila i pružanje usluga.

3.2 Zaključivanje međunarodnih i regionalnih tehničkih sporazuma

a) Međunarodna saradnja

U okviru MoR-a koji ACV ima sa ICETRA-om, ova poslednja je realizovala posetu ACV-u od 8. do 12. maja 2023. godine. Takođe, tokom 2023. godine, bila je planirana druga poseta ICETRA-e od 2. do 6. oktobra 2023. godine, ali je odloženo za 20. do 24. novembra 2023. godine. U međuvremenu, tokom ovog perioda, izvršena je desktop revizija, gde je ACV odgovarao na upitnike koje je poslala ICETRA. Ova revizija je sprovedena u dve faze počev od 06.10.2023. do 11.10.2023. godine i od 12.10.2023. do 18.10.2023. godine. Nacrt izveštaja ove revizije je razmatran tokom revizije od 20. do 24. novembra 2023. godine. Shodno tome, očekujemo da završni izveštaj revizije bude poslat tokom januara 2024. godine.

b) Regionalna saradnja

Tokom izveštajnog perioda, ACV je nastavio saradnju sa autoritetima civilnog vazduhoplovstva u regionu.

Tokom 2023. godine, u okviru bilateralnog sporazuma, aerodromski inspektori su prihvatili zvaničan poziv Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Republike Albanije, da budu deo sveobuhvatne revizije Međunarodnog aerodroma u Tirani „Majka Tereza“, u okviru procesa nadzora sertifikata u skladu sa EASA uredbom 139/2014. Nakon završetka pregleda dokumentacije koju je prezentovao aerodrom, od 9. do 10. novembra 2023. godine, izvršena je revizija u cilju provere sprovođenja i ispunjavanja regulatornih zahteva koji se odnose na obuku osoblja, programe obuke i njihovo sprovođenje, kao i o ispunjavanju zahteva o Upravljanju platformom u MAT „Majka Tereza“.

Dana 9. marta 2023. godine, na poziv Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Republike Albanije (ACVA), na osnovu Memoranduma o razumevanju (MoR) između ACVK-a i ACVA-a, realizovana je radna poseta lekara AMA u Tirani. Tokom posete pregledani su i administrirani izveštaji lekarskih pregleda koje je Sektoru za licenciranje i nadzor vazduhoplovnog osoblja u februaru 2023. godine dostavio Vazduhoplovni-medicinski centar (AeMC) – bolnica „Salus“ u Tirani. Isto tako, 10. maja 2023. godine, na poziv ACVA, urađeni su vazduhoplovni-medicinski dosijei kontrolora vazdušnog saobraćaja ALBCONTROL-a za period mart-april 2023. godine, kao i obavljena je radna poseta bolnici „SALUS“, instituciji koja je ovlašćena u svojstvu Vazduhoplovnog-medicinskog centra (AeMC) u Republici Albaniji. Dalje, 3. avgusta i 4. oktobra 2023. godine, na poziv ACVA, Ovlašćeni medicinski ispitivač (AMA) boravio je u Tirani u okviru Memoranduma o razumevanju (MoR) između naših dveju autoriteta kao odgovor na zahtev za tehničku pomoć u oblast vazduhoplovne medicine u okviru Direkcije za obuku i licenciranje Tirane u ACVA. Zahtev za pomoć je usredsređen na:

- a) Razmatranje medicinskih izveštaja koje je AeMC „Salus“ poslao ACVA-u, u periodu jul-septembar 2023. godine.
- b) Pomoć u vezi sa revidiranjem Priručnika za PEL, dela za MED.
- c) Pomoć u vezi sa izradom priručnika „Promovisanje zdravlja u vazduhoplovstvu (Health Promotion in Aviation)“.

Sa druge strane, u skladu sa bilateralnim sporazumom sa Autoritetom civilnog vazduhoplovstva Severne Makedonije, aerodromski inspektori su učestvovali u redovnom inspekcijском nadzoru na Međunarodnom aerodromu Skopje. Nakon pregleda relevantne dokumentacije za inspekcijски nadzor, dana 12.12.2023. godine izvršen je inspekcijски nadzor u cilju provere kapaciteta zimske službe i operacija odmrzavanja i protiv smrzavanja aviona.

Ovu saradnju su sve strane ocenile veoma pozitivnom, jer je omogućila razmenu iskustava i stručnosti inspektora koja će se i ubuduće primenjivati u interesu podizanja standarda u vazduhoplovstvu, a osim toga stvorila je još uske veze između institucija.

Autoritet civilnog vazduhoplovstva Kosova i Autoritet civilnog vazduhoplovstva Republike Severne Makedonije u cilju proširenja saradnje i razmene stručnosti, SAFA inspektori Odeljenja za bezbednost letova u saradnji sa SAFA inspektorima ACV-RSM izvršili su 3 zajednička inspekcijска nadzora aviona stranih operatera koji operišu na Međunarodnom aerodromu Skopje (LWSK).

3.3 Dogovaranje sporazuma o saradnji sa državnim organima za zaštitu životne sredine

Memorandum o razumevanju između ACV-a i Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture

Tokom 2023. godine, ACV je nastavio da komunicira sa predstavnicima Ministarstva životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, i tom prilikom je održano nekoliko sastanaka između predstavnika ACV-a, Generalnog sekretara MŽSPPI-a, inspektora za zaštitu prirode u okviru MŽSPPI-a i predstavnika Kosovske agencije za zaštitu životne sredine (KAZŽS), gde se razgovaralo o upravljanju rizikom od životinjskog sveta u MAP „Adem Jashari“.

Na ovim sastancima je zaključeno da je neophodno izvršiti studiju staništa u močvari Henca i okolini, kako bi se tačno saznalo kakav životinjski svet živi na tim zonama i kakva su njihova kretanja tokom godine. Ova studija je neophodna kako za zaštitu močvare kao zaštićenog područja, tako i za upravljanje rizikom od životinjskog sveta u MAP „Adem Jashari“ i okolini. Za izvođenje ove studije predstavnici KAZŽS-a i MŽSPPI-a su izjavili da nemaju unutrašnje kapacitete, jer su potrebni ornitolozi (stručnjaci za ptice) i višegodišnji rad na terenu da bi studiju sprovedli kako treba. Takođe, sagledaće se i druge, alternativne mogućnosti u drugim institucijama u zemlji i inostranstvu.

S druge strane, izražena je zabrinutost da je močvara Henca, koja je odlukom Vlade br. 08/178 od 18.03.2014. godine proglašena zaštićenim područjem za ptice, i dalje je u vlasništvu društvenih preduzeća i njime upravlja KAP. Predstavnik KAZŽS-a je potvrdio da je unapred data preporuka da se od Ministarstva zatraži upravljanje ovom zonom, međutim, to se još nije dogodilo. Ostaje opšti interes da se ova zona ne dozvoli da se privatizuje.

ACV se izjasnio da će, kroz memorandum o saradnji, tražiti podršku od MŽSPPI-a u oblasti upravljanja životinjskim svetom u MAP-u i njegovoj okolini.

Tokom ove godine, tačnije 12.07.2023. godine, održan je sastanak sa ministrom Aliu, takođe je održan i drugi sastanak u MŽSPPI-u dana 14.07.2023. godine sa Generalnim sekretarom i njegovim saradnicima gde je dogovoreno da je neophodno da se izvrši studija staništa i kretanja ptica na aerodromu Priština i okolini (močvara Henca, Goleš brdo, itd.), kako bi tačno saznalo kakav životinjski svet živi u tim oblastima i kakva su njihova kretanja tokom godine. Ova studija je neophodna kako za zaštitu močvare kao zaštićenog područja, tako i za upravljanje rizikom od životinjskog sveta u MAP „Adem Jashari“ i okolini.

Da bi se sagledale dalje mogućnosti za međuinstitucionalnu saradnju u oblasti upravljanja životinjskim svetom na Međunarodnom aerodromu Prištine „Adem Jashari“ i okolini (močvara Henca, Goleš brdo, itd.), preporučeno je da se izradi nacrt dokumenta o saradnji (Memorandum o razumevanju) u cilju utvrđivanja daljih radnji u vezi sa ovim procesom.

ACV je pripremio prvi nacrt Memoranduma o razumevanju koji je dostavljen 21.07.2023. godine. ACV je još uvek u iščekivanju komentara od strane MŽSPPI-a.

3.4 Sprovođenje Projekta tehničke saradnje EASA, EASA IPA-6

Projekat EASA IPA 6 još nije usvojen od strane Evropske komisije tokom 2023. godine, tako da EASA nije mogla da sprovodi nijednu aktivnost.

3.5 Normalizacija vazdušnog prostora

Viši vazdušni prostor Republike Kosovo, koji se koristi za preletanja civilnih aviona, NATO je privremeno delegirao HungaroControl-i, odnosno Mađarskoj, u dogovoru sa kosovskim institucijama. Dok niži vazdušni prostor kontroliše AVNU, a u ovom prostoru se za komercijalni saobraćaj koriste samo dva koridora, za ulazak i izlazak sa teritorije Kosova, koji se nalaze na granici sa Severnom Makedonijom. Za potpuno funkcionalnu operaciju na teritoriji Republike Kosovo, pored potpune normalizacije nižeg vazdušnog prostora za opšte vazduhoplovstvo, potpuna iskorišćenost prostora je suštinski element, stoga će ACV podržati AVNU u pripremi za:

3.5.1 Upravljanje višim vazdušnim prostorom

3.5.2 Otvaranje vazdušnog koridora u nižem vazdušnom prostoru Kosova

3.5.2 Otvaranje vazdušnog koridora u nižem vazdušnom prostoru Kosovo - Crna Gora.

3.5.1 Upravljanje višim vazdušnim prostorom

Od septembra 1999. godine, vazdušni prostor Kosova je deo NATO-ovog „Zajedničkog operativnog prostora Balkana – JOA“, pod operativnom kontrolom Centra za kombinovanu kontrolu vazdušnih operacija 5 (Combined Air Operations Control 5 - CAOC5), koji je 2014. godine prebačen u Torrejon centar za kombinovane vazdušne operacije (Combined Air Operation Centre Torrejon CAOC TJ). Ovaj vazdušni prostor je kontrolisani prostor u kome se pružaju usluge vazdušnog saobraćaja.

Na osnovu sporazuma između NATO/KFOR-a i Mađarske, višim vazdušnim prostorom Kosova (preko 6205 m) od aprila 2014. godine upravlja mađarski pružalac usluga vazdušne navigacije, HungaroControl, koji pruža usluge avionima koji prelete ovaj prostor. Nastavak pružanja ovih usluga od strane

HungaroControl-a ostvaren je u 2019. godini, nakon završetka petogodišnjeg perioda započetog 2014. godine.

Nižim vazдушnim prostorom Kosova (ispod 6205 m) upravlja/kontroliše Agencija za vazdušno-navigacijske usluge (AVNU), koja pruža usluge vazdušne navigacije za civilne avione koji lete u vazдушnom prostoru Kosova u svrhu sletanja i poletanja iz Aerodroma u Prištini. Takođe, pružaju se usluge i za letove KFOR-a, EULEX-a i letove opšteg vazduhoplovstva u nižem vazдушnom prostoru zemlje. Niži vazdušni prostor je klasifikovan kao vazdušni prostor klase D i G, u skladu sa odredbama o klasifikaciji vazdušnog prostora iz Priloga 11 ICAO-a.

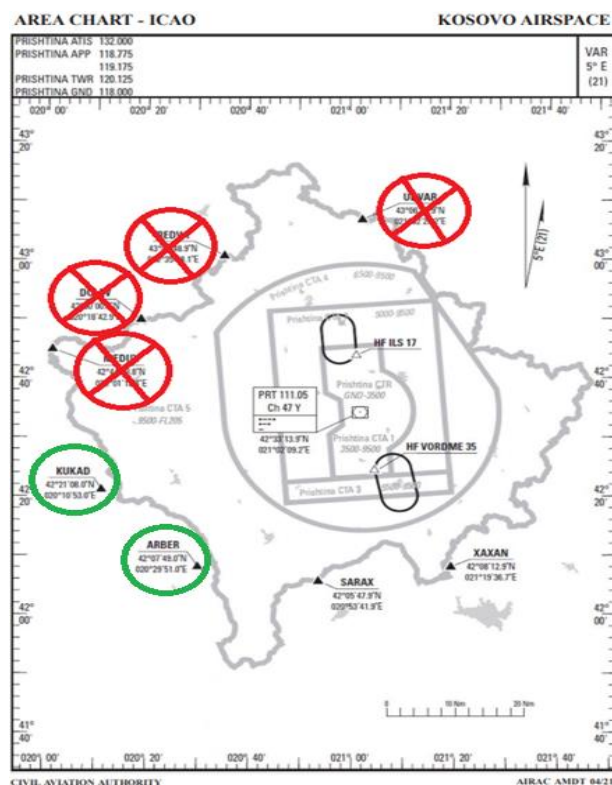
U sledećim slikama su prikazane trenutne strukture vazdušnog prostora Kosova (niži i viši vazdušni prostor).

- **Niži vazdušni prostor Kosova**

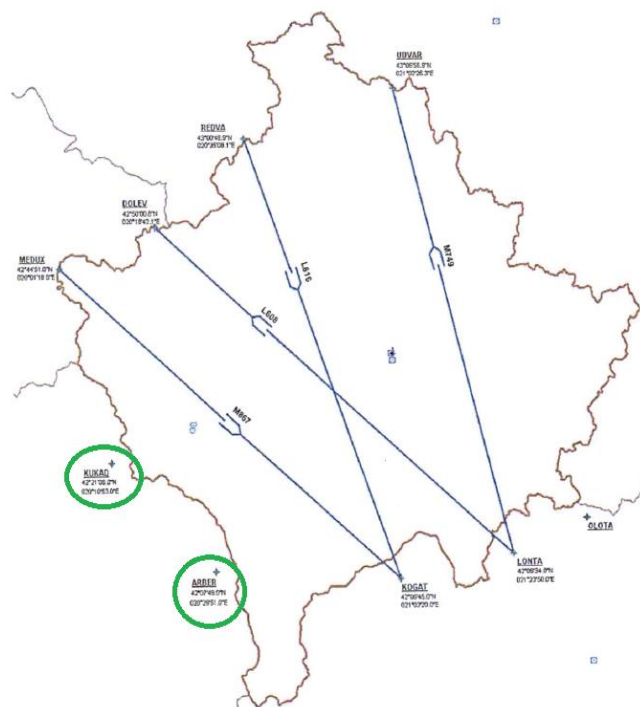
U nižem vazдушnom prostoru trenutno postoje samo 2 koridora (vidi Sliku 1) koji se koriste za komercijalni saobraćaj za odlazak-dolazak sa Međunarodnog aerodroma u Prištini „Adem Jashari“. Oni su XAXAN i SARAX u južnom delu Kosova, u pravcu Severne Makedonije.

U okviru razgovora za normalizaciju nižeg vazdušnog prostora, 18. juna 2020. godine, AVNU je potpisala Pismo sporazum između AVNU-a i albanskog pružaocem usluga AlbControl Tirana ACC, putem kojeg su otvorene još dve tačke, KUKAD i ARBER, na granici sa Republikom Albanijom, koje se mogu koristiti za koordinaciju letova, kao što je prikazano na Slici 2.

Ove tačke su korišćene na taktičkoj osnovi i mogu se koristiti za koordinaciju komercijalnog saobraćaja između AVNU-a i AlbControl-a, međutim prema izveštajima iz medija su pretvorene za planiranje letova (flight plannable).

Slika 1. Struktura nižeg vazdušnog prostora Republike Kosovo

Slika 2. Nove tačke KUKAD i ARBER za koordinaciju letova sa Tirana ACC

- **Viši vazdušni prostor Kosova**

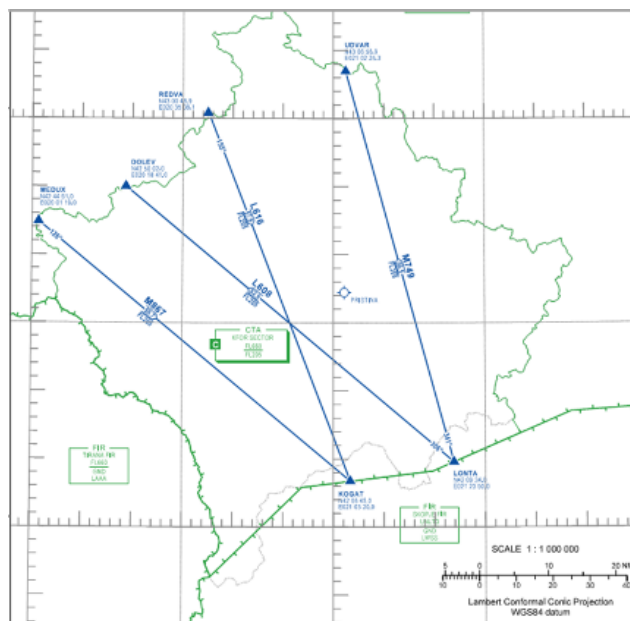
Struktura višeg vazdušnog prostora sastoji se od 2 sektora (vidi Slike 3 i 4) od nivoa leta FL205 (6 km) do FL285 (9 km) i od nivoa leta FL285 (9 km) do nivoa leta FL660 (20 km).

Sektor 1 (FL205 do FL285) sastoji se od 4 koridora (vazdušnih puteva):

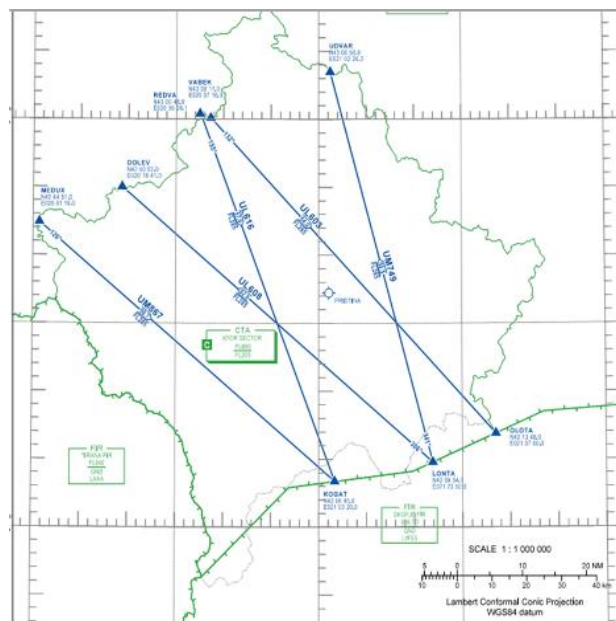
1. Koridor M867, koji počinje od ulazne tačke MEDUX i završava se na izlaznoj tački KOGAT;
2. Koridor L616, koji počinje od ulazne tačke REDVA i završava se na izlaznoj tački KOGAT;
3. Koridor L608, koji počinje od ulazne tačke LONTA i završava se na izlaznoj tački DOLEV;
4. Koridor M749, koji počinje od ulazne tačke LONTA i završava se na izlaznoj tački UDVAR.

Sektor 2 (FL285 do FL660) sastoji se od 5 koridora (vazdušnih puteva):

1. Koridor M867, koji počinje od ulazne tačke MEDUX i završava se na izlaznoj tački KOGAT;
2. Koridor L616, koji počinje od ulazne tačke REDVA i završava se na izlaznoj tački KOGAT;
3. Koridor L608, koji počinje od ulazne tačke LONTA i završava se na izlaznoj tački DOLEV;
4. Koridor M749, koji počinje od ulazne tačke LONTA i završava se na izlaznoj tački UDVAR;
5. Koridor UL603, koji počinje od ulazne tačke VABEK i završava se na izlaznoj tački LONTA.

Slika 3. Struktura višeg vazdušnog prostora Republike Kosovo: Sektor 1 (FL205 do FL285)

Slika 4. Struktura višeg vazdušnog prostora Republike Kosovo: Sektor 2 (FL285 do FL660)

a) Normalizacija nižeg vazdušnog prostora Republike Kosovo

Nakon završetka rata, viši vazdušni prostor Kosova je bio zatvoren za preletanja civilnih aviona, i pod autoritetom NATO-a. Ovaj prostor je otvoren za komercijalne letove 2014. godine, pod upravom

HungaroControl-a. Naši kontrolori vazdušnog saobraćaja pružaju usluge u nižem vazdušnom prostoru i upravljaju poletanjima i sletanjima na/sa Međunarodnog aerodroma Prištine, kao i ostalim letovima na teritoriji Republike Kosovo (u većini slučajeva helikoptera KFOR-a).

Kontrola vazdušnog saobraćaja u nižem vazdušnom prostoru Kosova je pod regulatornim nadzorom Autoriteta civilnog vazduhoplovstva Republike Kosovo. Od proglašenja nezavisnosti, vlasti Republike Kosovo su blisko saradivale sa NATO-om, KFOR-om, EU-oma, ICAO-om i drugim zainteresovanim stranama u regionu na normalizaciji vazdušnog prostora Balkana. Ova aktivnost je sprovedena u okviru NATO inicijative: Sastanak za normalizaciju vazdušnog prostora Balkana (*eng. Balkans Airspace Normalization Meeting - BANM*). Veliko interesovanje su pokazale i avio-kompanije, jer preko Kosova prolazi nekoliko ruta koje su se kroz istoriju mnogo koristile u međunarodnom vazdušnom saobraćaju. S obzirom da se sada viši vazdušni prostor sa ponovnim otvaranjem za komercijalne letove 2014. godine smatra normalizovanim, aktivnosti u okviru BANM-a su fokusirane na normalizaciju nižeg vazdušnog prostora, što podrazumeva pre svega otvaranje novih vazdušnih koridora sa svim susednim zemljama.

Pod vođstvom NATO-a, 2017. godine prvi put su počeli da se organizuju sastanci BANM-a na takozvanom „ekspertskom nivou“. Učesnici ovih sastanaka bili su iz Republike Kosovo, Republike Srbije, Crne Gore, kao i predstavnici KFOR-a.

Tokom 2023. godine, kao i prethodne godine, nisu nastavljeni razgovori o normalizaciji nižeg vazdušnog prostora i otvaranju vazdušnih koridora sa susednim zemljama Kosova, u okviru sastanaka za normalizaciju vazdušnog prostora Balkana (BANM).

3.5.2 Otvaranje vazdušnog koridora u nižem vazdušnom prostoru Kosova – Albanija

Formalizacija i objavljivanje tačaka KUKAD i ARBER bilo je planirano za kraj novembra 2023. godine, ali iz različitih proceduralnih i koordinacionih razloga od strane albanskih vlasti je odloženo, a uz koordinaciju i stalnu podršku zemalja koje podržavaju ovaj proces kao i predstavnika ICETRA-a i NATO-a, formalna funkcionalizacija je realizovana od 28. decembra 2023. godine, i od tada svi avio-operateri su mogli da planiraju letove i vazdušne puteve kroz ove tačke.

3.5.3 Otvaranje vazdušnog koridora u nižem vazdušnom prostoru Kosova - Crna Gora

PBN procedure, koje povezuju Kosovo sa Crnom Gorom, su odobrene od strane VNU-a, kao deo izmene projekta produženja piste.

Pregovarački proces za formalizaciju ovih vazdušnih puteva razvija se kontinuirano, u koordinaciji između AVNU-a, ACV-a, NATO-a, ICETRA, kao i država koje podržavaju ovaj proces, radi finalizacije sporazuma i sprovođenja sa vlastima Crne Gore.

4. BUDŽET ACV-a ZA 2023. GODINU

Budžet prema zahtevu Autoriteta civilnog vazduhoplovstva i prema Budžetskom cirkularu 2023/2 Ministarstva finansija, rada i transfera je prikazan u nastavku:

Kategorija	Budžetski cirkular 2023/02 - MFRT	Zahtev ACV-a za budžet za 2023. godinu	Razlika: Budžetski zahtev 2023 - Budžetski cirkular 2023/02 - MFRT
Plate i dnevnice	768,543.00	1,028,061.00	(259,518.00)
Roba i usluge	150,000.00	281,456.00	(131,456.00)
Komunalni troškovi	3,738.00	3,738.00	-
Kapitalni rashodi	-	-	-
Ukupan budžet	922,281.00	1,313,255.00	(390,974.00)

U nastavku je tabela potrošenog budžeta ACV za 2023. godinu.

Kategorija	Potrošeni budžet za 2023. godinu	Cilj I	Cilj II	Cilj III
		35%	50%	15%
Plate	650,395.24	227,638.33	325,197.62	97,559.29
Roba & Usluge	88,958.45	31,135.46	44,479.23	13,343.77
Komunalni troškovi	591.09	206.88	295.55	88.66
Kapitalni rashodi	-	-	-	-
UKUPNO	739,944.78	258,980.67	369,972.39	110,991.72

5. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE PLANA UČINKA ZA NAREDNU GODINU I REŠAVANJE NASTALIH PROBLEMA TOKOM SPROVOĐENJA

Svi ciljevi i radnje koje su predstavljene u Plan učinka ACV-a za 2023. godinu, za koje nije bilo aktivnosti za izveštavanje u ovom izveštaju, su zato što radnje nisu planirane od strane odgovornih jedinica unutar ACV-a.

Iz tog razloga, kao preporuka za unapređenje plana učinka za narednu godinu, je da treba uključiti u plan učinka samo ciljeve i radnje koje su planirane od strane relevantnih jedinica ACV-a i treba da budu jasne, konkretne, merljive, ostvarljive i realne.

Dok, sve ciljeve i radnje za koje ACV nema direktnu odgovornost u njihovom sprovođenju prema nadležnostima ACV-a proisteklim iz Zakona o civilnom vazduhoplovstvu, sa izmenama i dopunama, treba razmotriti prilikom izrade plana učinka. ACV može imati ulogu podrške i savetovanja za ispunjavanje ciljeva koji nisu u njegovoj direktnoj odgovornosti, a ne da bude nosilac procesa.

Kao zaključak, članstvo naše zemlje u međunarodnim organizacijama civilnog vazduhoplovstva omogućiće ACV-u da bude deo različitih stručnih foruma o bezbednosti u vazduhoplovstvu, da dobija informacije, novine, zahteve i međunarodno iskustvo, koje će direktno uticati na ispunjavanje dužnosti i odgovornosti ACV-a, u odnosu sa međunarodnim zakonodavnim zahtevima i rešavanjem problema sa kojima se suočava tokom njihovog sprovođenja.

Odlučujući faktor u ispunjavanju dužnosti prema zakonskim odgovornostima ACV-a je stručno, kvalifikovano i dobro obučeno osoblje. Za ispunjavanje ovih zahteva, ACV-u je potreban dovoljan namenski budžet za stručno održavanje i usavršavanje, u oblasti bezbednosti vazduhoplovstva, i ne samo.

U zaključku, treba imati u vidu da zbog prirode poslova u ACV-u postoje neke radnje i aktivnosti koje se ne mogu precizno planirati unapred. To je zato što su neke radnje (aktivnosti) vezane za treća lica i za događaje u vazduhoplovstvu, kao npr. izdavanje bezbednosnih direktiva za slučajeve kada je potrebna brza reakcija institucije za određena bezbednosna pitanja, licence, sertifikate i razna odobrenja. Ovakva situacija otežava precizno predviđanje svih radnji koje će biti preduzete tokom godine. Shodno tome, moramo imati fleksibilniji i odgovarajući pristup za upravljanje neočekivanim situacijama i osigurati da se radovi izvode uspešno i u skladu sa standardima bezbednosti u vazduhoplovstvu.

DODATAK II - Izveštaj o učinku 2023. godine

Datum:	Mart 2024. godine					
Agencija	AUTORITET CIVILNOG VAZDUHOPLOVSTVA REPUBLIKE KOSOVA					
Odgovorno ministarstvo	MINISTARSTVO ŽIVOTNE SREDINE, PROSTORNOG PLANIRANJA I INFRASTRUKTURE					
Misija Agencije	<i>Misija ACV-a je pružanje usluga i vršenje relevantnih odgovornosti kako bi se omogućio najbolji mogući sistem civilnog vazduhoplovstva uz poštovanje visokog nivoa standarda bezbednosti. ACV radi na stvaranju ambijenta za civilno vazduhoplovstvo u skladu sa nacionalnim politikama i međunarodnim standardima, kroz kontinuirani nadzor, visok nivo profesionalne kompetencije i partnerstvo sa industrijom.</i>					
Objektivi	Indikator(i)	Ciljana vrednost	Faktička vrednost	Planirani (Autputi) rezultati	Završeni (Autputi) rezultati (da/ne)	Razjašnjenje
1. Kompletiranje podzakonskih akata	Usklađivanje lokalnih normativnih akata sa međunarodnim	N/A ¹	1.1. Devet (9) transponovanih propisa . 1.2. Jedan (1) propis zasnovan na specifičnostima zemlje. 1.3. Dvanaest (12) izvršnih odluka	Pristup podzakonskim aktima putem objavljivanja u Službenom listu RKS	da	Vidi tačku 1 priloženog izveštaja
2. Sertifikacija operatera, licenciranje osoblja i stalni nadzor	Sprovođenje nadzornih aktivnosti		2.1 2.2 Dvadeset i dve (22) Obnavljanje licenci za KPA; tri (3) suspenzije licenci za KPA; trideset dva (32) lekarska pregleda. 2.3 jedanaest (11) VFR dozvola; Sto jedna (101) diplomatska dozvola; dvesta pet (205) dozvola za opasne materije.	Izveštaji sa revizija /inspekcija, sertifikati, izdate licence itd.	da	Vidi tačku 2 priloženog izveštaja

¹ U planu učinka za 2023. godinu, koji je podneo ACV u novembru 2022. godine, nisu predviđene ciljne vrednosti za ispunjenje plana učinka. Iz tog razloga na ovom Godišnjem izveštaju predstaviće se stvarne vrednosti.

		<p>2.4 dvesta dvadeset devet (229) odobrenja za let.</p> <p>2.5 četrdeset četiri (44) SAP registracije/deset (10) izricanja novčanih kazni.</p> <p>2.6.1 pet (5) revizija od strane Državne revizorske službe .</p> <p>2.6.2 jedanaest (11) revizija /inspekcija od strane ADR-a.</p> <p>2.6.3 jedna (1) GAT revizija i dvadeset (22) SAFA inspekcija.</p>			
3. Međunarodna i međuinstitucionalna saradnja i normalizacija vazdušnog prostora	Članstva/ sklapanje sporazuma/ implementacija projekata/ normalizacija vazdušnog prostora	Otvaranje dva koridora sa Republikom Albanijom	Sastanak sa resornim ministarstvom/otvaranje vazdušnih koridora	da	Vidi tačku 3 priloženog izveštaja

Generalni direktor ACV-a